

DANIEL VIGHI:

«Insemnare despre anii din urma»

Adoua carte publicata de Daniel Vighi, romanul Insemnare despre anii din urma (Editura Cartea Romaneasca 1988), poarta drept titlu un citat ce nu mai putin celebrul Don Quijote al lui Cervantes...

dincolo de timp pot avea orice virsta. Cititi in prejudecatiile unui realism limitativ, cartea lui Daniel Vighi face, intr-adevar, impresia unei «brambureli incalcate». Altfel ea este o pledoarie pentru puterile fictiunii, infumigatoare in confruntarea cu o anume realitate...

POEZIE

SINCERITATEA DISCURSULUI LIRIC

La nivelul unui debut, poezia lui Vasile Bardon este acceptabila. Ca modalitate de exprimare poetica el se afla undeva in confluenta poeziei de traditie cu cea de expresie moderna...

DRAMATURGIA

„ETIC” SI „POLITIC”

Ind. prin anii 1977-1978, Viorel Savin prezenta teatrele una din primele sale piese - Bucuria de a fi indus...

lui / precum / a unei firave viori / sint aerul / inmprinat de flori / sint roua cuvintului / sub cerul infinit / al foii albe (Roua cuvintului)...

Alexandru Ruja

caza profesorului pensionar Grigore Lovin. Personaje (civili lipsiti, in aparanta, de importanta) se dovedesc a fi milioane de baza in miscarea antifascista (Mircea, Mona) sau dusmani inveterati (ca Petru, pe care de altfel Ana-Sofia Belu ii si impusca in final, cind totul se descompune)...

Mircea Filip

Format ca dramaturg, cu posibilitati pentru buna constructie a unei piese si in stapanirea replicii, Viorel Savin poate fi considerat de acum un autor serios.

Mircea Filip

Locuri si oameni

Urmare din pag. 1

Desi nici acesta nu este un lucru lesit din comun pentru o localitate rurala, am retinut faptul ca fac demersuri pentru bransare la telefonie interurbana...

Colina cu statui

Urmare din pag. 1

In anul 1984 a fost inaugurat punctul muzeistic «Orba de Mures». In semn de omagiu si recunostinta, la initiativa organelor de partid locale si municipale, la Orba de Mures a luat fiinta tabara de sculptura in piatra (de Vistea)...

ce, in urma cu nu prea multi ani scuzusera la vreo sase mil. Asadar, acum a inceput si se simte restanierarea, relansarea satului. Ce a condus la aceasta realizare, cum si placie primarului sa-l spunem pe buna dreptate? Aici ii raspunde cu amănunt, ca este subiectul său de suflet pentru care s-a inspirat de la alti si pe care acum îl poate infatisa cu argumente altora...

ulterior celei orbe». Despre ce uitare a verba aic: nu de aceea pesia toate de care nu omul cu lumea lui e răspunzător? Fiinta e acuzată în nimicul ei înşăşi, uitată în „setea” aceea absorbanţă, ce înghite şi negă - sete a fiinţei negatoare de ea însăşi. Negarea e în fiinta însăşi în avertizarea gândirii heideggeriană, ea fiinţează în chip esenţial în această. Pentru care „fiinta necuprinsă” (sinograma, remarcabilă ontologic, este eminesciană), Hyperion gîndeşte nimicul. Nici nu se putea altfel: „Ceea-ce-negă în fiinta este esenţa a ceea ce eu numesc „Nimicul”, spune Heidegger. „Totmai pentru că gîndirea gîndeşte fiinta, ea gîndeşte - Nimicul” (op. cit.). Poetul e în căutarea venirii fiinţei si această venire el o vesteşte (ca Hölderlin) în Patrie, care e limba gîndirii fiinţei - la Emineescu ca patrie a sa românească. „La nimic reduce moarte cifra vietii cea obscură”. La acest enigmaţic gând eminescian din Memento marii, filosofia vescului nostru a putut răspunde cu unul din gîndurile ei, acela - din nou - heideggerian: nimicul la care moartea scade definitiv vîsta, nu e decît nimicul necenzurat şi de fiinţare, „cîra vietii”, e obscură, ea spune decît mai mult decît ne este dat, deocamdată, să auzim: ar spune, asadar, si cum că despre fiinţare am putea afla multe întregind chiar nimicul însuşi. Pînă la acest punct ce altceva va fi fost - se întrebă altdată poetul - decît pacea eternă care, împăcîntă în sine, în-de-sine, e o absolută, ultima stăpînită peste toate? Punct de la care gîndul despre fiinta poate porni şi altminteri - si cum Heidegger...

CATALOGUL CORABILOR

Rînduri la sfîrşit de carte

arelian Titu Dumitrescu şi-a încheiat cartea „Nichiţa Stănescu - aiti cit mai stiu noi” cu măturările deosebit de preţioase ale lui Cezar Baltag şi Eugen Simion.

ce l-a apropiat paradoxal, îngăduindu-le amindona privilegiul de a se putea privi (urmări) de la o oarecare distanţă. O legătură beavind nimic comun cu sutele, mîile de zile şi nopţi cheltuite cu fabuloase, benefice „pălăvrăceli” despre poezie ori despre vreo frumoasă (caftine, în limbajul emocii), nimic de împărit cu Bachus, Eugen Simion a scris totdeauna cu admiraţie şi obiectivitate...

După cîteva zile de la discuţia aceasta, vorbind într-un grup de prieteni la un soi de zapă, Nichiţa s-a ridicat în picioare ar a-l omagiază pe un absent, pe Baltag, conferindu-i titlul de mare poet şi laudînd cu împătimitărie altă operă (era în vremea cînd scrierile deveneau opere) cit şi omul („Fîntă unică, delicată, fragilă; cor de melc din lemn”) cu forta lui seductivă fără egal.

Texte demitologice desene cărţile de poezie semnate de tînărul clasic la viaţă, cum se spune. I se cerea poetului să se „înnoiască”, să scrie „altfel”, se solicita „noiald”. Cărţile ar fi fost alcătuite „înseal” ca si cînd „Kama-devra” şi „Oda în metro antic” ar fi egale în tezele consilierii Familiei eminesciene. Ce şi cum se scrie în mare chelie, în poezie, în leane substanta. Euseu Simion şi-a lînistit conştiinţa, invitîndu-l pe să fie mai înzîbrat de sine decît de biocidal Falstaff, anticînd „desenul” în posturata ai operei stănesciene.

FILOSOFIE ŞI POEZIE

metafizică acolo, pentru gîndirea fiinţei.

gîndire; mai puţin literatură, însă mai multă cultivare a cuvintului; - trad. cit.; Intrucit pare mai completă să dăm aci al propoziţia ultimă în versiunea ei franceză: „...mols de littérature, mais plus de sois amical pour la lettre dans sa matérialité...”. Emineescu l-a intitulat în singularitatea sa şi singuritatea sa pe Kant”, spune C. Noica, adăugînd observaţiile sale pe manuscrisul eminescian (editat împreună cu Al. Surdu, în 1975); poetul nu avea comentarii pe care să-l consulte şi asculte, traduce parcă fără nici un scop exterior. Iniziativa pe nuanţe, face însemnări pe margine, scrie nervos, înţigă şi ascultă vîzător. În singuritatea sa, el nu face decît o „lectură” din Kant. Însă, ca în altele ale rîndurilor din viaţa sa, el se prinde aci de bine în lucrul său încălcesc. El devine un „în sine”. Emineescu e, deci, preocupat la 20 de ani - cu Kant în preajmă, locuit şi ocupat un rîstimp de acesta - de venirea fiinţei în româneşte, în grîja limbii acesteia, fără ocrotirea sa de mult încercată.

FILOSOFIE ŞI POEZIE

metafizică acolo, pentru gîndirea fiinţei. (Metafizica, de orice fel ar fi ea, nu e, după Heidegger, decît leşirea gîndirii din elementul ei, care e fiinţa; aici, substituindu-se metafizicii, ar avea ceva de spus poezia: căci nu caută ea, oare, mai bine în ascunsul de la temelul tuturor fiinţelor?) Scrierile despre „umanism” (observă inspirat H. Leclve) ne revită să reajungem la locul originar unde, la naştere, poezia şi gîndirea sunt totuna. Or, gînditorul care sugerează a fi degrabă asociat aci lui Holderlin este Kant (aut, cit. Heidegger et Kant, Martinus Nijhoff, 1970).

Urmare din pag. 1

gîndirea poetului este totdeauna mai originară. Fiind un destin ce destinează adevăr, fiinţa, sa pare, e de regulă (adică „prin esenţa ei simplă”) acuzată; dar poezia e, între toate, aceea care murea cu aceluşi destin. Poetia se află în timpuri faţă aceluşi întrebări ca şi gîndirea, Aristotel însuşi a enunţat. În Poetica, iniţiativa pe linia adevărului a poeziei în raport cu cercetarea sistematică a fiinţării. Dacă gîndirea, asa cum trebuie ea să fie, este raportată la fiinţa ca la ceea ce vine, atunci este ea însăşi în fiinţa ca în venirea însăşi. Poezia dibule această neconţinută venire.

Urmare din pag. 1

Rămîna să ne întrebăm: cine, citînd poezia lui Emineescu, n-a simţit că ea este şi atîta nou? o gîndire prinsă în venirea fiinţei? Şi, astfel, ar fi destul şi atîta nou pentru „filosofia” lui. Dar acesta ar mai fi, la poet, şi în varianta ei, totuşi, „sistematică”, indiferent de faptul că a fost, cum se spune, parcursă şi realizată doar fragmentar. În acest sens, nepărisind exemplul de mai sus, e de reţinut observaţia lui J. Beaufret: Heidegger a ajuns la poezia lui Holderlin prin Kant (de la Kant şi problema metafizicii, 1928 la Scrierile despre „umanism”, (1946), poetul immanibil fiind un clifford atent şi chibzuit al filosofului Critticeor. Analogia cu Emineescu nu e slită: el nu doar a frecventat pe Kant, traducînd primul la noi Criteriile Raţiunii pure, dar a provocat poetic lecturile sale kantiene, ademenit de ceva ce o reconstrucţie şi sinteză. Această însemnă: a părăsi ce era mîrginire

Impactul politic al revoluției din August 1944

de general-locotenent dr.
ILIE CEAUȘESCU

II
Crisa politică în Finlanda. Adus de evenimentele din anii 1939-1940 în orbita Germaniei naziste, Finlanda a început să sondeze din 1943 posibilitățile de a încheia un armisticiu cu Uniunea Sovietică, mizând pe simpatia de care se bucura în opinia publică nord-americană. În februarie 1944 au început negocierile secrete sovieto-finlandeze, dar ele au fost întrerupte, intrucit guvernul de la Helsinki nu a fost de acord cu condițiile sovietice.

Victoriile Armatei Roșii au constrins guvernul finlandez să adreseze noi cereri de ajutor militar și economic Germaniei hitleriste care a condiționat acordarea lui de angajamentul de a nu încheia pace separată. Președintele Finlandei, Risto Ryti, a satisfăcut cererea Reichului, dar declarația sa nu a fost ratificată de parlament. După demisia acestuia la 1 august 1944 și preluarea funcției de președinte de către mareșalul Carl Mannerheim, negocierile secrete cu Uniunea Sovietică au fost reluate.

Vestea despre declanșarea revoluției române a provocat o puternică impresie în Finlanda. La câteva ore după începerea insurecției, șeful Biroului străinătății (Amtsgruppe Ausland) din OKW a cerut fixarea situației față de situația din România „destinată în primul rând generalului Talvela [atașatul militar finlandez la Berlin — a.n.] pentru informarea mareșalului Mannerheim”. Această oficialitate germană aprecia că „Evoluția situației din România și reacția germană față de atitudinea acesteia sînt urmările de Finlanda cu desăvîrit interes deoarece aici ar putea afla eventual, printre altele, un imbold pentru o atitudine asemănătoare”. Evaluarea era corectă: corepondentul ziarului svedez „Nye Zürcher Zeitung” transmisese din Helsinki la 24 august: „Ziarele finlandeze de joia dimineață au publicat sub titluri cu litere mari știrile despre răsturnarea din România. Titlurile sînt astfel: „România trece de partea Aliaților — Pace cu Rusia, luptă împotriva Germaniei”. În cercurile oficiale sînta a produs o puternică impresie [...]. În măsura în care se vor confirma în întregime, evenimentele din România vor avea încă indoiile repercusiuni asupra poziției Finlandei. Asupra opiniei publice știrile din București au produs o impresie foarte profundă”. O formulare similară — „o puternică impresie în Finlanda” — folosea și Secția străinătății a înaltului comandament german pentru a descrie, la 25 august, impactul știrilor despre revoluția română.

Guvernul finlandez a abandonat orice eschiză. La 25 august, el s-a adresat ambasadei URSS la Stockholm. Alexandra Kollontai, pentru a relua negocierile de armisticiu. Partea sovietică a transmis într-un timp record cele două condiții: ruperea relațiilor cu Germania și evacuarea pînă la 14 septembrie a trupelor germane de pe teritoriul finlandez, dată după care ele urmau să fie internate. Acceptarea acestor condiții de către guvernul finlandez a permis încheierea focului la 5 septembrie, urmată de încheierea armisticiului la 19 septembrie la Moscova.

Crisa politică din Slovacia. Consecințele politice ale revoluției române din august 1944 și ale celorlalte evenimente petrecute pe plan extern în vara anului 1944 s-au făcut resimțite și în Slovacia, unde regimul fascist în frunte cu Jozef Tiso a intrat într-o acută criză. Intensificarea luptei de rezistență a forțelor patriotice interne și evoluția situației internaționale au făcut ca evenimentele politice și militare din Slovacia să se precipite. Începînd cu 25 august 1944 partizanii, acționînd în colaborare cu alți cetățeni patrioți și formațiuni militare, au atacat trupele hitleriste în diferite orașe ale țării, au

trecut la înlăturarea autorităților fasciste. Concomitent, la Moscova, delegația Consiliului Național Slovac continuă tratativele pentru coordonarea acțiunilor insurecționale cu operațiile armatei sovietice.

Lupta revoluționară începută în Slovacia nu a mai putut fi însă oprită pînă la stabilirea definitivă a modalităților concrete de cooperare. În contextul în care reacția germană apărea ca iminentă, la 28 august 1944, Comitetul militar al rezistenței a încheiat un acord de colaborare cu partizanii. La 29 august, după ce trupele germane au trecut la ocuparea Slovaciei, locotenent-colonelul Golan, șeful statului major al armatei slovace, care era inițiat în pregătirea insurecției, a dat semnalul de declanșare a acțiunii.

A doua zi, postul de radio „Slovacia Liberă” a transmis Declarația Comitetului militar care anunța declanșarea insurecției. Acțiunea comună a unităților de partizani și armatei regulate a avut ca scop principal lichidarea regimului fascist și preluarea puterii de către comitetele naționale și regionale.

Datarea luptei scrie a unităților militare și de partizani și ajutorului masiv acordat de populația civilă, într-un timp foarte scurt a fost eliberat peste jumătate din teritoriul Slovaciei (pînă în seara zilei de 28 august). A doua zi, Consiliul Național Slovac și-a asumat puterea pe întreg teritoriul național. Concomitent au fost publicate hotărîri referitoare la dizolvarea organizațiilor regimului fascist și constituirea Comitetelor naționale care exercitau prerogative politice, administrative, de menajere a ordinii publice etc. Declarația Partidului Comunist Slovac publicată la 2 septembrie, a caracterizat insurecția slovacă drept un act politic național și revoluționar. La rîndul său, Consiliul Național Slovac a creat Consiliul Slovac al Apariției, alcătuit din reprezentanți partidelor politice, ai armatei și statului major al unităților de partizani, cu misiunea de a coordona activitatea tuturor forțelor insurecționale.

Pentru a înfrînge pe insurgenți, comandamentul german a intervenit inițial cu 4 divizii apoi, de la 19 octombrie, cu aproximativ 7 divizii care au atacat teritoriul eliberat din mai multe direcții, reușind, la sfîrșitul lunii octombrie, să înfrîngă insurecția. Deși înfrîntă, aceasta a lovit în structurile de rezistență ale Wehrmacht-ului.

Revoluția română din august 1944 a avut, așadar, un puternic impact pe plan internațional, unul din aspectele fundamentale ale acestuia fiind adîncirea și precipitarea crizei regimurilor aflate în orbita Reich-ului nazist. În timp ce în Bulgaria, revoluția din 9 septembrie 1944 a dus la smulgerea țării de sub dominația Germaniei naziste și la alăturarea ei la coaliția antihitleristă, iar Finlanda a încheiat armisticiul cu Uniunea Sovietică, regimurile fasciste din Ungaria și Croația însă, deși puternic zguduite de evenimentele din România, au rămas fidele lui Hitler, fiind ultimii săi aliați.

Consecințele logice ale revoluției române
Actul revoluționar de la 23 August 1944 a avut

nu numai urmări pe planul strategic și politic, ci și pe cel logistic. Al doilea război mondial a însemnat o mare înclătșare și în sfera economiei de război, cea mai mare și cea mai complexă luptă utilizată în acest război de materii prime de bază (cărbone, petrol, cauciuc, crom etc.), a căror deținere era de interes vital pentru taberele în conflict. Războiul al motoarelor, în care binomul tanc-avion avea un rol esențial, marea confruntare din anii 1939-1944 a conferit petrolului funcția de „sînge negru” în desfășurarea confruntărilor.

Din această convingere a decurs decizia lui Hitler de a menține sub control perimetrul petrolifer, după declanșarea revoluției române. Directivele sale din 23 și 28 august, care cereau menținerea liniei Focșani-Nămoloasa-Brăila, erau determinate în egală măsură de considerente strategice — zăvorărea „porții Focșani” pentru a bloca accesul armatei sovietice în Peninsula Balcanică — și cel economic — controlul zăcămintelor românești de petrol. În prima din aceste directive, comandamentul german al regiunii petrolifere i se ordona să asigure transportul produselor petrolifere pe Dunăre și să asigure aprovizionarea cu petrol, „Germania — sublinia agenția „Reuter” — intr-unul din primele comentarii transmise după declanșarea revoluției (24 august, orele 4.30) — este lipsită acum de cea mai mare sursă de petrol natural”. După pierderea petrolului din România, mașina de război nazistă nu mai dispunea decît de zăcămintele din Ungaria de vest (Nagykanizsa) și de cele de la Zistersdorf (Austria). Pentru recuperarea terenurilor petrolifere românești, Hitler a lansat ultima sa contraofensivă din timpul celui de-al doilea război mondial (6-15 martie 1944); într-un moment cînd dictatorul nazist prevedea contactul cu realitatea, el s-a lăsat cîstigat de planurile bimerice prezentate de conducătorii Gării de Fier, care îl asigurau că o ofensivă a Wehrmacht-ului, conjugată cu o acțiune de subversivă a mișcării legionare, ar putea să readucă România sub controlul Reich-ului. După mărturia generalului Sepp Dietrich, comandantul Armatei 6 blindate SS, Hitler i-a ordonat, în ajunul începerii contraofensivei de la lacurile Balaton-Velece, să recucerească triunghiul Sava-Dunăre, planul dictatorului nazist fiind să-și deschidă drum prin Ungaria spre Europa de sud-est. În ajunul începerii contraofensivei, soldații germani li s-a spus că trebuie să-l facă lui Hitler cadou de ziua lui (20 aprilie) petrolul de la Ploiești. Dincolo de irealismul flagrant al unor astfel de planuri, trebuie reținut preocuparea constantă — devenită o adevărată obsesie — a lui Hitler de a dispune de petrolul din România, obsesie care l-a sîpînit pînă în pragul căderii sale și explică de ce, în loc să concentreze ultimele sale forțe pe direcția strategică Varșovia-Berlin, așa cum îl îndemna statul major al armatei terestre, el a preferat contraofensiva spre sud-estul Europei, pentru a reîntra în posesia perimetrului petrolifer românesc.

Consecințele pe plan logistic ale revoluției române din august 1944 nu s-au limitat doar la pierderea surselor de aprovizionare cu petrol, ci și a produselor agricole din România, țară agrară considerată la Berlin o sursă de alimente de cea mai mare importanță, cu sînt mai mult cu



Demonstrația a oamenilor muncii în sprijinul participării României în războiul antihitlerist — 1944

cit starea culturilor în vara anului 1944 permitea să se aprecieze că se va obține o recoltă bogată. Prin debarcarea „porții Focșani”, așa cum s-a arătat, era deschis drumul Armatei Roșii spre Balcani, adică spre o zonă de cea mai mare însemnătate — prin bogățiile ei naturale, pentru economia de război germană. În ajutorul bătăliilor de la Kursk, într-un expozeu asupra situației generale a Reich-ului, Hitler a declarat (1 iulie 1943): „Balcanii nu trebuie pierduți orice s-ar întâmpla; materiile prime pentru război sînt aici”. Această concluzie evaluată a lui Hitler a fost explicată, mai tîrziu, de generalul Alfred Jodl în fața punerea sa din 7 noiembrie 1943 în fața generalilor partidului nazist. El arăta, cu acel prilej, că „menținerea Balcanilor ca parte componentă a „Fortăreței (Festung) Europa era, din punct de vedere operațional, politic-militar și economic, de o importanță decisivă”, intrucit de aici proveneau 50% din extrația de petrol a continentului, 60% din cea de bauxită, 29% din cea de antimoniu și 100% din cea de minereu de crom.

În industria de armament, cromul ocupa un loc esențial. Într-un memoriu din 18 februarie 1944, Albert Speer, ministrul industriei de război, avertiza pe Hitler că dacă cromul primit din Balcani sau din Turcia va lipsi, acoperirea nevoilor producției de război era asigurată doar pe 5-6 luni, la care se adăugau stocurile de lingouri (2 luni), plus un termen de 1-3 luni, ceea ce îl făcea să conchidă că „războiul va fi terminat aproximativ zece luni după pierderea Balcanilor”. Calculul s-a dovedit destul de corect, intrucit o lună de la prăbușirea sistemului militar al Reich-ului nazist în Europa de sud-est, Germania hitleristă era silită să capituleze. Se vădește, astfel, și sub aspect economic, cât de considerabil fusese impactul revoluției române din august 1944.

Același Albert Speer, care prin postul deținut — ministrul producției de război — era cel mai în măsură să evalueze consecințele economice ale acțiunii curajoase a României, a dat o caracterizare corectă a dimensiunii internaționale a acesteia: „Începînd din iunie 1944 — arăta Speer într-un interviu acordat istoricului Jacques de Launay — nu puteam asigura decît sub 50.000 t de benzină lunar, iar din august, cînd trupele noastre au trebuit să părăsească România, cifra a scăzut sub 20.000 t. Era clar că mergem spre dezastru. Aceasta a fost cauza

înfrîngerii. Ea a apărut nu ca urmare a bombardamentelor strategice aeriene executate de britanici și americani, intrucit producția continuă să sporească în sondaje din vest, cînd pierderea, după 23 august 1944, a surselor de aprovizionare din România [...] Fără doar și poate, acea zi de 23 august 1944 a dus la întorsătura decisivă a istoriei producției și economiei de război, deci în istoria confruntărilor însăși”. O opinie similară a formulat feldmaresalul Gerd von Rundstedt care, interogată de organe militare americane, în mai 1945, a indicat drept cauze principale ale falimentului militar al Reich-ului nazist inferioritatea aviației germane, dezorganizarea sistemului logistic, „pierderea materiilor prime, în special a celor din România”, și bombardarea regiunilor industriale germane. La rîndul său, fostul general hitlerist Kurt von Tippelskirch consideră chiar că urmările economice ale actului revoluționar de la 23 August 1944 au fost cele mai grave pentru Germania nazistă.

Și pe plan economic și logistic, revoluția română din august 1944 — prin priverarea Germaniei naziste de materiile prime și de petrolul din spațiul românesc și din Peninsula Balcanică — a fost unul din evenimentele decisive ale celui de-al doilea război mondial.

Fragment din „România în anii celui de-al II-lea război mondial”, volumul al II-lea, în curs de apariție la Editura Militară.

SURSELE CITATELOR

A.I. Puskas, Venerila y godi vstrel mirnoval voini, Moskva, 1966; Wehrwirtschaftliche Rundschau, 1970, nr. 12; Hoover Institution on War, Revolution and Peace, fond George Caranfil; Căstări Daniel, Förgessellen (Magyar-roman viszony 1940-1945), Budapest, 1989; Hans Joachim Hoppe, Deutschland und Bulgarien 1918-1945 in Hitler Deutschland und die Mächte, Düsseldorf, 1977; Istoria Bulgariei, vol. II, Moskva, 1965; Rezistența europeană în anii celui de-al doilea război mondial 1938-1945, București, 1973; Ecuul internațional al revoluției din august 1944 și al contribuției României la războiul antihitlerist, București, 1985; Albert Speer, Au cœur du Troisième Reich, Paris, 1971.

INTERPRETAREA DOCUMENTELOR

ROMANELE CONȘTIINȚEI ANGAJATE

Cînd în urmă cu treizeci de ani apărea „Soseaua Nordului” de Eugen Barbu (după „Negura” lui Eusebiu Camilar și „Strănuțul” lui Titus Popovici), imaginea literară a revoluției din August nu era, documentaristic vorbind, completă.

De la agrementării istorice de convenție s-a trecut la evocări de profunzime, ce lasă în urmă literatura de simplă ilustrație. Umanizarea subiectului a însemnat, mai înțind, radiografarea mentalităților, patimilor, speranțelor și nevoilor, dar și evadarea din cadrul unei meditații de reflecție și răspundere morală, a conștiințelor angajate.

Soseaua Nordului se delata, dintru început, de stereotipiile cîșelor, printr-o viziune militanți-realistă, simțul autorului lucrînd adesea intuitiv în direcția unei revelații epice. Acest lucru nu înseamnă însă că nu s-au deschis opere de Congresul al IX-lea (observație valabilă și pentru proza lui Marin Preda sau Ion Lăncrăjan) și, desigur, fără o solidă bază documentaristică. Restituirea autentică a unui fond documentar rămas multă vreme necunoscut și pe neașteptat introdus în discuția noastră asupra actului crucial de la 23 August 1944, care lasă în urmă o optică ce minimaliza aportul românesc (România era a patra putere beligerantă a coaliției antihitleriste, dar la tratatele de pace, nu i s-a recunoscut statutul de co-beligerantă).

Pe baza acestui uriaș fond documentar dat azi la iveală, (într-o care sînt de amintit restaurațiile documentaristică: „23 August 1944. Documente”, vol. I-IV, „200 de zile mai devreme”, „August 1944. Repere istorice”) putem vorbi de formularea unui punct de vedere românesc, căci de la ideea de „insurecție armată” la aceea de „revoluție națională” este un întreg drum de restaurare istoriografică, de clarificare a unor concepte metodologice. Astfel de lucrări constituie contribuții decisive în înțelegerea corectă a evenimentelor și deschid, pe latura valorificării documentare, o nouă perspectivă în istoriografia epocii. Deschiderea arhivei naționale a clarificat terenul de judecătoare și a făcut posibilă afirmarea punctului de vedere românesc, de o superioritate argumentativă documentară. România, ca a patra putere militară a coaliției antihitleriste, a dat și încă e preocupată să dea o literatură de război pe măsură.

Cu Soseaua Nordului (1959) și Incognito (I-IV, 1975-1980), Eugen Barbu dă o veritabilă replică a schematismului ilustrativ. În ambele, mediocritatea asupra istoricului, în ansamblu, se dovedește factologică, evenimentele, zugrăvirea de medii și caracter. Roman al insurecției, „Soseaua Nordului” e, în primul rînd, romanul unor destine ce acționează unitar în virtutea unui ideal comun social-politic. E lupta comunistilor români, dusă în ilegalitate, împotriva dominației antihitleriste, în vederea sabotării mașinii de război germane și pentru organizarea insurecției populare de la 23 August 1944. Accentul cade, într-o atmosferă de evocare realistă, pe cîteva figuri de luptători ilegaliști care, pentru convingerile și idealurile lor plătite cu închisoare și tortură, condamnare la moarte, cînd nu se așină în acțiuni periculoase ori luptă cu arma în mînă. Georgehe Mares este un tenace stăpîn pe sine și rămînd mereu în prim-plan. Încercat de vla-

ză, el este un luptător fără frenezia romantică a studentului Niulescu. Luciditatea îl ajută să se replieze repede, pînă mai presus de orice cauză nobilă a luptei antifasciste.

Vasile Dumitraru al II-lea, fiul unui hamal din Brăila, cu experiența primului război mondial, se înscrie de timpuriu în rîndul comunistilor „dornic să capete „o experiență politică înaintată”. El participă la grevele din '33, la acțiuni de sabotaj și este, în general, de un comportament moral ireproșabil, nevinovindu-și învătășii de luptă chiar cînd va fi torturat cumpit în becurile Siguranței.

Tomulete, Dobre, Ina, Maria, Tereza completează grupul de ilegaliști, care se confruntă atît cu sistemul statal antonescian cît și cu organizații de luptă hitleriste. Omenie, eroism, spirit de sacrificiu le sînt tuturor trăsături comune.

Lupta comunistilor, în tenebrele conspirativității desăvîrșite împotriva fascismului revine, într-o formulă de-a dreptul defectivă dar și instructivă, în „cine-romanul” Incognito. Romanul are caracter de frescă, explorînd intimitatea altor tipologii și medii sociale și reducînd în cele din urmă raporturile dintre verosimilitate documentaristică și posibilitățile operei. Scriitorul cunoaște bine epoca, anii războiului, momentul insurecțional și abordează această complicată problematică nu numai cu mijloacele literaturii, dar chiar cu mai popularele ecranizări seriale (Urmărirea, Un august în Ildăr). Celebrul „pitoresc” din Omnia îi corespunde aici categoric „senzationalului” alertat de o cinematografică rotire de planuri. Romanul intră în acea tipologie estetică și simbolică a facerii unor lumi, în regimul parafrazelor structurate, la antipodul căreia se află, bunăoară, Prințepole.

În totul, Incognito e un roman cu adresă politică. În peste 1.500 de pagini, se profilează atît gurile a doi luptători progresiști, ale căror chipuri se rețin ușor: Armand Sachelarie (alias Vasile Dănașcu) și Tronaru. Primul, fire de întreprinzător (scotea dintr-un jăgar fascist un comunist român, Vol III), intră, printr-o substituție de nume, ca secretar și nepot de soție, în casa ministrului de Interne, Ionescu-Tismănaș (vol. I, Calul troian) și îl previne, la un moment dat, pe comunistii, în grabărea unor acțiuni (vol. IV).

Al doilea, Tronaru, angajat în Uzina de armament de la Mija, cu scopul de a infiltra planul de experimentări ale unei arme-antitanc, este un muncitor comunist de acțiune. El intră în legătură cu Silvia, fata cercetătorului Vrăbescu, și reușește să arunce în aer laboratorul Profesorului, glîndindu-se la consecințele armelor care ar fi prelungit și complicat războiul (vol. I, Polygonul morții). Amîndoi, însă, ca forțe de stînga, progresiste (amîndoi și pe Colonel) vor acționa în aceeași mînașă „Incognito” pentru scuturarea României din războiul antisovietic.

Rezultă de peste tot că e vorba de o mișcare comunistă autohtonă de acțiune conjugată a unor forțe pozitive din interior, canalizate strategic în marea lucrare a prețecilor revoluționare. În acest sens, Soseaua Nordului e romanul lichidării trupelor hitleriste din prețema Capitalei, iar Incognito romanul unei ideologii în acțiune.

Z. Cărlugea



ISTORIE ȘI AXIOLOGIE

Și în ultimul său roman, Sacrificiul (Ed. Eminescu, 1988) Mihail Diaconescu își proiectează acțiunile eroilor la conștiința istoricului și axiologicului. Aceasta îi permite, și de data aceasta, să intre în zona dintre adevărul documentelor și imaginația. Adică, îi permite să facă, pe baza documentelor de arhivă, a monografiilor și lucrărilor de sinteză, și să-și construiască ficțiunea, să creeze, în consens cu adevărul cu stările reale de lucruri, literatură. Și implicit să realizeze osmoza dintre Istorie-stiințifică și Istorie-narativ. Printr-un asemenea procedeu, de a merge concomitent atît în planul faptelor, al evenimentelor istorice, al activităților sociale, cît și în planul valorilor politice, naționale, juridice, morale, și-a aflat premisa cuprinderii și definirii sacrificiului ca suport al creației, al construcției și istorice, și politice, și naționale. Lumea eroilor săi, și individual și colectiv, se interpenetratează și se implică prin sacrificiu și în activitățile concrete de făurire a istoriei naționale și în valorile istorice, politice, juridice, morale care sancționează naționale.

Prin sacrificiu, cuprins și înfățișat sub multiplele sale aspecte, eroii se ridică pînă la ideea destinului, pînă la împlinirea supremă a istoriei patriei — realizarea unității naționale și cuprinderea tuturor românilor într-un singur și unitar, liber și independent. Pe o asemenea idee își construiește desfășurarea Mihail Diaconescu narativa. Iar ca simbol al sacrificiului autorul l-a luat pe Horea. Pe el și pe ortaci săi, Cloșca și Crișan. El aduce în viață lui Rembulus Brad și-l determină să asiste la sacrificiu și să-și asume responsabilitatea pentru suprema, la jertfa pe care au adus-o pentru împlinirea idealului de eliberare socială și națională a românilor din Transilvania. În consens cu modelul unor asemenea eroi, al zeilor și al unor dinții de țărani înbași care și-au dat viața la 1437, și la 1514, și la 1784, și la 1791, și la 1821, și la 1848, și la 1859, și la 1877 cuprinde masa evenimentelor în desfășurarea lor tumultuoasă, întotdeauna tragică dar

niciodată disperată, și aduce în prim plan lupta măiestrită de la 1918 și civilă, și militară, și spirituală în toate momentele și detaliile ei. Stările de lucruri din Imperiu, aflate dintotdeauna în conflict acut în toate domeniile: social, politic, juridic, național și moral sînt urmăriți, surprinși și înfățișate în toată asprimea pînă-n final — înfăptuirea României Mari.

În concepția eroilor lui Mihail Diaconescu sacrificiul reprezintă, și ca fapt real și ca stare de conștiință, dimensiunea existenței lor și reușita ori căruia act pe care-l împlinesc. Ideea de sacrificiu este implicată în orice decizie și este prezentă în conștiința întregii mase a celor ce participă la creația istorică, politică, națională și se va finaliza la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia. În această luptă încercenată pentru triumful adevărului istoric s-au supra-pune pînă la identificare și valorile politice, și valorile juridice, și valorile morale, și valorile religioase. Sfera și cîmpurile de interes ale statului român, ale grupurilor guvernamentale, ale partidelor politice, ale școlii, ale bisericii s-au întîlnit în același punct: filinta și unitatea neamului românesc.

Printr-un asemenea canal ne introduce autorul în universul moral al țărănilor din Transilvania, în lumea lor cuprinsă în „măntaua” milenară a istoriei. Ne arată stările de tensiune, momentele de nervozitate și chiar de tragism ale acestora. În același timp ne dezvăluie și finețea lor sufletească, aserimea lor spirituală, robustețea gândirii și temeritatea faptelor lor.

Imperativelor Independenței patriei, a eliberării ei de sub dominația străină le sînt subordonate și prețecirile și activitățile intelectuale. Invatatori, avocați, profesori, preoți, medici, ofițeri, medici, funcționari de bancă — tot sînt dominați de sentimentul dătoriei și animai de dorința ca prin orice mijloace, cu

Continuare în pag. 7-a

Mircea Măciu

Nicolae Georgescu

INTILNIRILE «Luceafărului»



CÎMPUL DE TAINĂ

nu mă voi despărți de numele tău, patrie. Ești singura mea certitudine. Tot ceea ce mă înconjoară sint eu. Pînă în zilele au compunerii în cer, pe ele coboară mereu câte un cioban cu cîte trei fluturi!

Cel ce nu are patrie nu există. Cel ce nu are patrie nu poate muri fiindcă nu s-a născut.

Vino, prietene, cel cu gândiri curate, învață să cînti, te vei trezi visînd visul nostru. Izvoarele sint suflete acoperite de rouă.

Contemplăm cu ochii păsării care zboară în punctul cel mai înalt al cerului. Pe la noi pasărea se numește ciocirile. Își la grîul cu ea și se învîrtește sub soare, fiindcă din cînd în cînd este nevoie și în cer de cîte o doamnă.

Prietene, te vei molipsi de dor în această mișcare sacramentală de aer, punct de echilibru în univers. Este de ajuns să adormi într-o paște cu fața spre soare: de la răsărit la amurg, aceasta este venicia.

Un fiu de împărat n-a vrut să se nască pînă cînd nu i-a fost dăruit peticul acesta de pămînt. Cîmpul de taină al limbii române. Morții ne sint tineri. Bătrînii aceștia înțelepți abia de s-au născut.

Jar eu, eu nu am nimic altceva decît pe el, strămoșii de țărîni, pentru care fiecare se

cundă a fost o răstăgnire și el coboară de pe fiecare secundă pentru minunea de a trăi. Strămoșii mei de țărîni pe care îi învez cu o singură suflare și ei se prefac în noi pentru a convinge că ne sint martori, iar eu, cea atât de impersonală, cea atât de anonimă, am primit dreptul de a-i privi de aproape în suflet! Uneori, mi se face frică: fiecare literă vine de pe un cîmp de luptă, fiecare semn al limbii române a trebuit cucerit cu sînge...

Fiecare din morții noștri a luat la plecare, drept taină, un cuvînt, ultimul său cuvînt. Și noi trăim cuvintele lor în cîmpul cel de taină: „Nu credeam să-nvăț a muri vrendată”.

Din munții Sarmisegetuzel curg poeme amestecate cu otrăvă. Sint o multime de capete tăiate care rostesc poeme, sfîrteceți pe roată, ruși de cămile, cu coroane de foc pe frunte, biciuți, schingiuți, prometeii istoriei spun cuvinte în limba română.

Mă doare trupul, am murit de morțile lor, eu nu mai pot avea nume, abia dacă pot învăța alfabetul limbii române în care pentru fiecare literă moare un domnitor, în fiecare literă locuiește poporul român, fiecare literă scrie un cuvînt înțelept: nu este așa Ioane, Darie, Gheorghe, Marine, nu-i este, nu-i așa?

Elena Cruțeru

Să fu dimineață

Să fu dimineață cînd pașii adie prin boabe de rouă simfonia ultimei așteptări, eu, lîngă mărul răzvrătit spre albastru, tu, de mină cu răsăritul

Sint aici,

dimineață în suflete tinere născută cu intarșie de flori mai rezi ca minșarea

Vintul ne-apropie și ne strînge miinile, adio ambe și tristeți cît un munte mai avem o fericele nemăsurată-n cuvinte

Julian Stancu

Confluente

Priveste cu nebulă acela nevăzut (imi spuse el) Priveste însuși nevăzutul Nu simți că este ceva Ca un dangăt de clopot Ce se revărsă și acoperă o lume? Despre războaiele invizibile Despre săbiile de aer Si cuvintele înjunghiate de cuvinte Despre cercurile concentrice În jurul punctului care ești Cerului ce se depărtează se apropie, Si-ți aduc mireme de sunete Culoari dau cuvintelor nealinate Ca un flux și reflux Ce acoperă și descoperă Desnădejdea tărîmului Ce ascund întehări Semne pun implinirilor trecătoare Dezgolește cuvîntul magie — răspunsul Si-l acoperă fulgerător cu nepătrunsul.

Patria

Locul unde te înundă aerul Si anințel alunecă în lumină Unde zăpezile urcă în amintiri Pină ating cerul Cu dorul de albastru Picul infometat de soare Si rîurile de rostogoliri Ce șoptesc, șoptesc, șoptesc La capăt iubire.

Elena Chițimia

Verile

solemnitatea elipelor tirzili vîndecă pereții de zgomote Brănește edecarii cuvintelor

verile se întorc sfîrșind pustind memoria prin care rătăcesc imagini descolte

adu-ți aminte în val trecător

echilibristica privirilor pe trupurile bronzate făcea aerul să tresalte negre înceinea aerul răspîndind preotindeni cu o uriașă dorință

afunci am zburat lanțului de pescăruși spre împărăția marelui soarelui înfășurat în puritatea culorilor deșirîndu-mă într-o cădere nesfîrșită și alba

Nicolae Zărnescu

Lerui-ler

lerui-ler zld zburat demon dungat genă de ger ochi de pom plîns de om stral strălîn vinăt venin ce ebori spre subsoari

umbră unșă apă-ascunsă

o muzică rară spunea el mîscînd pietrele înregistrîndu-le nu se cuvînt decît laude spunea stergînd mobila din tablou complet detașat crangulete de liifac învadă întreg spațiul ei te tăia așezîndu-le în dispozitivele de presat era obșni luă o carte și ochelarii picloarelor păsărilor erau lungi și subțiri iar el trecea printre ele pregătindu-se de somn o muzică rară spunea printre picloare de păsări

Paul Aretu

IRODIA

Irodia! Irodia! Irodia! Copilul strigă pe tîrm cu glas adormit, și strigătu-i dă în plîns. Marea e o vîlvătată întînsă, or-bitoare, valurile vin, mărunte, ca niște solzi umbrați.

Irodia! Copilul are pe el un tricou vărgat, cu mincele largi. Îi vine pînă aproape de genunchi. Pe sub ochi îi se văd urmele plînsului de ieri; și-a înmuit degetele în lacrimi. Părul negru, argintat de nisip i-a rămas tîguit în creștet din timpul nopții.

Irodia!

Irodia, te-am văzut învîndu-te din ape cu rochia lipită de trup, rîzînd, storcîndu-ți ptelele negre și mi-am zis atunci că cea mai mare minune a naturii este că poți să vezi.

Te-am ascultat glasul șoptit în noaptea cu un descîntec și am adormit cu capul în poala ta și am zis că auzul este cea mai mare minune că el face să treacă în noi sunetele lumii.

Te-am văzut alergînd gonă pe nisip în noaptea aceea de sur și mi-am zis că cea mai mare minune este trupul femeii modelat de paimena țearbe ale naturii.

Te-am văzut jucînd și n-am știut care duh a coborît în tine. Sunetele îți treceau prin brațe și prin trup, căutau parca ieșirea prin gînduri și se scurgeau în pămînt ca un tîrînet continuu. Fiecare buciță de carne era aprinsă, iar ochii tăi mari și negri, lunecați către temple, sufereau amaric biciuirea armoniei. Și am zis atunci că dansul este o altă minune, că fericirea și sănătatea locuiesc înlăuntrul aceleiași clipe, iar cine nu joacă este lăsat de clipea aceea și betag se cheamă să este.

Irodia! Copilul nu mai strigă, acum îi restegeste numele lînceț, ca în via, într-un fel de reverberație care scade treptat. A stat jos și-și urcă nisip pe picloarele slăbănogate, arse de soare. Marea respîră. Răsufierea ei îmi pune aripă de răcoare. Razele soarelui ară întînderile și scot din adîncuri brazde aprinse.

Irodia!

Am luat drumul în sus amîndol, Irodia, și tu-am arătat viile și nu știam atunci că dealurile mele te vor strivi.

Te-am dus la ape, și n-am știut că apele mele îți vor fi reci și dușmane.

Te-am arătat munții, și nu știam că înălțimea lor te fură și te lasă fără pămînt.

Te-am arătat amîndolul din singele meu și el

și-au deschis sufletele să intre, dar tu n-ai avut bani potriviti pentru amela lor. Într-o noapte, îi-am agățat pe sîni o cămașă ușoară, și n-am știut că te închid în cămașa aceea.

Si a venit iarna, și vînturile gulerelor viclene și te chemau, și tu stăteai cu fața în vînt, iar mie mi se părea că vîntul îți apășă șanturii în pometeii brațelor și te trăgea înăuntru, și te strîngeam în brațe să te încălzesc, și nu știam atunci că, cu îmbrășcarea mea te înăbuși. Si a venit primăvara, dar tu n-ai înflorit, doar o furtună lăuntrică te bîntuia cum bîntuie în păsări cînd se apropie sorocul plectării.

Soarele s-a sculat în picloare. Razele țintesc spre adîncuri. În depărtare, se zărește un sir de puncte negre. Sint bărcile. Parcă sint nasturi, încheie marea la piept.

Copilul s-a culcat pe nisip cu spatele la mine și cu fața spre soare. Mă apropri și stau în genunchi la spatele lui. Plînge, geme ușor în pragul somnului. Coada ochiului sting e umedă. Acum știu că sint lîngă el, dar nu deschide ochii. Parcă i-am mai văzut. Nu știu unde i-am mai văzut. Amintirea e tulburare ca o oglindă neclară, cu hube. Mi-i imaginez adormit îșt de-a curmezișul patului, aruncînd totul de pe el, căuind bezmetic sinul cald al Irodiei.

Imi înfig miinile pe sub el prin nisip și îl iau în brațe. El se compănește singur, dar nu deschide ochii, vîd că vrea să-i tînh închiși. Ating la una din bărci și îl așez în picloare pe podeaua verde. El deschide ochii și se uită undeva în dreapta.

— Stai jos! — zic eu după ce împing barca. El se întoarce spre mine, mă privește și face. Mă uit și eu la el. Ne privim în ochi, stăm așa și ne privim, parca ne-am cîntit gîndurile.

— zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam?

— zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam? — zic eu și-ți aminteam?

Nicolae Fulga

Salcîmii nu înfloresc iarna

ieși în prag și privi curtea îngustă cu ochii celei care a luat o hotărîre ireversibilă. Bătrînul buldog se frecă de genunchii ei și-i lîncezise din care somnul nu plecase definitiv. Se aplecă și-i ghidă între urechi.

— Conte pe tine, Tache. Dinădruce tuși se auzea mîrlăria veselă a pulilor. Douăsprezece perechi de ochi o priveau ca pe intruchiparea zînei bune din basmul lumii lor canine. Insoțeau și însemna ceva dulce, neasemuit de bun. Femeia îi luă în brațe pe fiecare, le dădu buchețele de zahăr, își lipi îndelung obrazul de blînțita lor catifelată și caldă.

— Ce mai fiare ori să lasă din voi, frumoșii mei.

În al doilea spațiu erau boxarii mari. Stiau că le aduce ceea ce stăpîniul le refuza categoric. Ce se întîmpla de această dată cu femeia? Intrase pentru prima dată la el. Pînă acum se mulțumise doar să deschidă portia și să lase castronul cu lapte. Seda se sfîrșita cu el în brațe și aștepta ca el s-o roaze, s-o lingusească, să i se gîduie ca niște cătelandri prosti. Mîrlăria întîrziată. Sleep, cel mai tînar dintre ei, scheună încetșor, cu stîlă. Ce se întîmplase cu femeia stăpîniului? Inebunise? Ea nu avea voce să intre acolo. Să lase laptele și să plece.

— Hai, Sleep, nu fii prost. Desetela femeii plezau laptele chiar sub botul lui. Hai, gîndu-măi voi de cătea, gustă, crezi că nu știu că-ți place?

Sleep întine botul ei, îhrit și lînce palma întinsă spre el.

— Așa are dreptate țipîr cînd spune că orice femeie, fie ea și una frumoasă cu mine, vâ poate corupe. Poțfii, domnlor, nu vâ ferii de mine. Avem același miros. Sîujim același stăpîn.

Cuicătă printre cîini, Ianula simțea pentru prima dată că nu-i mai este teamă. Tache buldogul privea scena de dincolo de gardul de stîrnă și, cum era îndrăgostit de femeia stăpîniului, îi plîngea de milă la gîndul pedeseli ce-o aștepta. Cu auzul lui fin îi recunoscuse acestuia pașii. Ar fi vrut s-o apere, s-o avertizeze mîncar, dar căteua Demetra era mai puternică, mai tînră și mai rea, ajuntese deja în curte sîrînd peste poartă. Demetra lătra scurt de două ori și bărbatul care venea în urma ei își ridică privirile. Nu-i venea să creadă. E nebună?

Ianula? Cîinii se retraseră de lîngă castronul cu lapte. Femeia nu se cînti.

— Ce mama dracului cauți tu printre cîinii mei?

— Plec, Ispire.

— Nu spune asta.

— Trebuie să-ți spun, omule. Miros a cătea, dar nu știu să mîrlă ca fiarele tale și nici nu vreau să învîț. Si tu ești o fiară, mă plîne decît ele. Una care pare doborâtă, blînda. Plec, Ispire...

Sa ridică înalt, subțire. Demetra își zbirii blana răsărită. Acum pulea să sară. Femeia aceea strălînă, al căreii miros cîudat intrase în carnea stăpîniului ei, pe care o ura, era la doi pași de colții ei puternici. Stia că e fragilă, că se teme de cîini. O disprețuia pentru frica ei. Nu n-avea să-i facă nici un rău. Doar s-o sperie. S-o rusineze în fața stăpîniului. Sări spre femeia aproape gînduș.

Ianula își repezi scurt brațul stîng și cu palma bine întînsă o lovi scurt sub bot. Căteua, năucită de afront, se dădu peste cap, vru să se repedească, dar nărlle fline prîneră rapid firicelul de miros. Nu mai era frică, ci îndefectă. Femeia aceea n-o mai lău în seamă. Se

retrase din calea ei, mușcîndu-l în trecăt pe bătrînul buldog.

— M-ai mîrlit, Ispire. Te-am luat de bărbat crezînd că ești crescător de cîini, o meserie ca oricare alta. Dar tu ai fost întărcat cu lapte de cătea, ești un om crescut de cîini. Eu am sunț la un sîn de femeie. Plec, Ispire. Mă întorc printre oameni.

— Ianula, te iubesc, Ianula.

— Ispire, dacă râmîn îți mîncîne inima.

— Râmii.

Mîinile lui nelinistite o mîngiau dulces, neînduplecate, mîini de stăpîn și femeia se amulse din țerzarea dinții. Erua albă se sfîșie, futură o cîntă între ei ca o aripă de albatros și căzu întîrîtă pe pragul casei.

— Ianula, ascultă-mă, nu pleca. Nu mai sint tînar, timpul nu-mi mai îngăduie să gresesc. Tu ai fost începutul și sfîrșitul iubirii mele...

— Doamne, de ce mirase carnea lui a salcîm înflorit? Mars! îi poruncî în gînd lacrimi pe care o simțea năvălînd fierbinte. Și lacrima se retrase supusă ca un cîine lovit peste truță.

— Unde să-ți trimiț bainele?

— Arde-le. Si pietrigă acritia sub pașii lor înstrăinați. Ești subțire îmbrăcată.

— Mai nori pe mine încă mîngîierea ta. Cerul înalt și seacă și întoarse petricele de la amîndol.

— Ianula...

— Am pleșat, Ispire. Râmii sîndăna.

— Un urlet urlung sfîșie lumina. Demetra plîngea nu plecase femeii, ci moartea stăpîniului. Aflase mult prea devreme gîndurile bărbatului în sinul căreia crescuse. Dacă umîndu-se ar putea s-o aducă înapoi. Ochii stăpîniului erau plini de urare.

— Toamna a fost lungă și caldă. Plouă s-au dormii abia la sfîrșitul lunii noiembrie.

Ianula pleca dimineața foarte devreme și se întorcea tîrziu. Îi convenea. Nu se întîlnia cu nici o veche cunoscută. Garsoniera ei, într-un cartier nou, era refugiu spre care se îndrepta oboșită de muncă, singură și fătucă.

— Merga repede. Îi era foame, cum de mult timp nu-i mai fusese.

— Inesamă, că m-am vîndecat, se pomeni vorbind tare. Fir-ar să... Becul de pe palier se arseă iar.

Mîncă totuși fără poftă, grăbiți și oarecum în silă. De pe scaunul din bucătărie, prin usa deschisă vedea bradul împodolat cu globulețe colorate. „El e mai sigur decît mine”, sîndi. Se îndreptă spre patul rămas desfăcut, simțea deja pe pielea răceala asternuturilor. Un zgomot uitat, aproape uitat, o făcu să tresară. Ochii îi alergau cu disperare de la usa garsonierei la cea a balconului. La o adică, un etaj nu e cine știe ce distanță, dacă... Se aproprie ușor, tîndu-și respirația.

— Cine e? Vocea îi răsună nefiresc de tare. Dincolo de usa de la intrare era cineva. Cineva viu care se mișca nemulțumit sau speriat sau nerăbdător. Inima începu să-i bată într-un ritm nebun. Deschise usa cu putere. În clipa aceea ar fi putut să lere. Din colțul de răchii răz-bătea scheunatul câinelor. Vru să închidă usa, cel ce-i adusese nu putea fi departe. „Umbli să mă îndușeze”, dar dacă nu era el, ci un oarecare, un necunoscut pe care nu-l interesa soarta celor doi sau de cine luă cogul în bucătărie, închise usa, asigurînd-o cu zăvorul sofisticat. Erau fîrșime: Ochră două castrone cu lapte și încă mai cereau. Cudat, căteii nu fugeau de ea. O trăgea drămoșos de poalele capotului ca și cum ar fi căzuseră o demult. Pe fundul cosului descoperi vechiul ei sarafan și întese, Ispir îi descususe pe cel doi daimațeni în mîrosul ei, îi presedea darul cu răbdare, era într-un fel recunoscătoare lui ca stăpîn. Ianula stînea lumina și se viri în patul rece. Căteii sîrîră urmează: peste plapumă, trîgînd cu dinții de cercețar, ca să se acopere.

Îi luă cu căteia la picioarele ei. Veniri bijbînd și se cămbărită lînceț castronul ei ca lînceț și căteia bîră și mare. Seda cu ochii închîși așteptînd somnul. În camera mîroasă a foarte de salcîm. Își trase plapuma peste cap ca să scape de mirasma nebună a salcîmului înflorit sub năsoare. Somnul venea și pleca, nehotărît. Căteii visau că o mîină puternică îi apășă ferm și blînd de ceață sîltîndu-i din cul-culșor cald.

Ianula se râmîn în somn și pentru o clipă deschise ochii. Intră în via cu imaginea bradului peste care nîncea cu flori de salcîm, recunoscu deplin pasul ușor, mai aproape, mai aproape, lacrima cîndva oprită se prelînce slo-bodă printre gene, se culbări ea însăși în căldura uitată, oțit încet șoptind cu obrazul lipit de bradul gol: „Salcîmii nu înfloresc iarna”.

Noul am suns din clopotel de argint. Cineva deschisese ferestrele și striga în noaptea ceva despre fericire.

Mihaela Dumitrescu

(fragment)



teatru



Mantaua și cortina

Preocupările lui Mihai Mălai-mare pentru pantomimă, pentru mișcare și muzică, sint prea bine cunoscute. De asemenea și cele pentru regia. Actorul este unul din acei artiști neliniștiți care își construiesc răbdător o operă, care face școală și legendă. Chiar dacă e greu de împărtășit preocuparea aproape unilaterală pentru spectacolul muzical, pentru teatrul de actori polisportivi, mai degrabă așli ca niște acrobati și grațioși ca niște balerine decît mari interpreti, nu se poate să nu-i recunoștem patima cu care le dedică și îndirijarea cu care muncete. În a anume inteligență artistică, evidentă, tipică scenei, ca să spun așa, și ușor recunosci-bilă de către profesioniști, îl scot eforturile de sub orice suspiciune de veleitarism, confirmîndu-i indis-cutabil talentul.

pentru hîrtii. Prilej de muzică și balet al foilor albe, grațioase ca niște mari petale fosforescente. O voce ne povestește din difuzor, cu aleasă a-ventura referență a amărîtului funcționar. Intră colegii de birou, mîștii gigantice, din ghips alb, cu nasuri corioate. Alți prilej de dans. Vinea gerul, apoi mantaua cea nouă, petrecerea din casa șefului, complicită trădare, sinucideea, pașima foștilor colegi de stafia lui Akaki. Totul pe muzică, totul dansat. Cînd inspirat, întîlnindu-se, sunețat. Cînd inspirat, întîlnindu-se, sunețat. Cînd inspirat, întîlnindu-se, sunețat. Cînd inspirat, întîlnindu-se, sunețat.



păpuși enorme, lumini strălîn, de o albăstrime negăminteașă, arde cîntecul nu foarte obișnuit, acest balet deloc grațios urmînd ideea și nu eleganța mișcării, această garjare a oricărei replici se adună într-un spectacol unitar, construit atent, interesant, în orice caz în clasa înșurii a cîntecului. Si trebuie spus că, în pofida unor certe inegalități, a unor soluții de mișcare contradictorii, cînd uluitoare, cînd diletante, mizanscena este, în ansamblu, de o teatralitate intensă. Comunicînd, în adîncime, un fior uman, emoționant chiar. Mi-a amintit de filmele vesule dar îngrozitor de triste, despre ridicolul și singurătatea omului neînsemnat ale lui Chaplin.

Se pot desprinde și pasaje de bună actorie tradițională, în primul rînd însuși Mălai-mare, care, distribuindu-se în rolul principal, i-a croit cu finețe, ca un omuleț blînd și înfrîngsat. Anda Călugăreanu ne demonștrează același temperament, aceeași vigoare în roluri de compoziție. Bogdan Muștescu are o plăcută interpretare în rolul eroului Petrovici. Mircea Constantinovici și Vasile Filipescu joacă sub masă, cu aplomb, șeful de birou și persoana însemnată.

Si închei, după mai vechi obiceiuri, cu scenografia. Plăcută, dar decorativă uneori, aplicată însă adesea, e semnată de Nicolae Stancu și a jucat un rol important în acest spectacol e-sufletele pe care știe atât de bine să le încătușeze spre a le părăsi. Soc-tețul de amprentă regională, cu îndelungi formulări vizuale ritualice. Don Juanul gălățean face niște în jurul unui și aceluiași personaj-simbol. Cellalti gravitează în jurul lui pentru

Radu Anton Roman

Don Juan

TEATRUL DRAMATIC GALAȚI

● Cu un repertoriu ambițios (A treia leasă de Marin Sorescu, Femele îndărătnice de Shakespeare), turneul Teatrului Dramatic Galați la București a culminat, ca realizare scenică, cu Don Juan de Moliere, în regia lui Victor Ioan Frunză. Evoluind între fiselelor cuceritorului de inimă și fiselelor răzucioasă a cuceritorului de „spății” umane, Don Juanul lui Claudiu Stănescu este rasat și vi-sător, niciodată vulgar. Neliniștea cău-tărilor lui și pasiunea condigă de vi-branție în sfera excepției îl distanțează de ceilalți, aureolîndu-l. În contrast cu patima mereu în suferință a șefiei imitare (Elvira-Liliana Lupan), cu umileta blîndă a [jărâncuței] naive (Charlotte-Maria Eremia Babo), cu furia îndrăcîtel Mathurine (Florica Di-nicu), cu rezistența îngăduitoare a unui Sganarelle învins de soartă (Mihai Mihail), Don Juanul lui Claudiu Stănescu este atins de aripa poeziei, de durerea pentru frumos, este plătitorul melancoliei jucîndu-se încoștînt cu su-fletele pe care știe atât de bine să le încătușeze spre a le părăsi. Soc-tețul de amprentă regională, cu îndelungi formulări vizuale ritualice. Don Juanul gălățean face niște în jurul unui și aceluiași personaj-simbol. Cellalti gravitează în jurul lui pentru

a-i confirma unicitatea și permanenta, pentru a-i argumenta necesitatea flin-tării. Îndărălnia lui cu Ceresorul (Vă-lăndru Năstase), Don Carlos (Vlad Vasiliu), cu Don Louis (Radu Jina), cu Don Alonso (Marcel Hîrjoghe), cu zle-bivul Pierrot (Grig Drîstaru) sau glîngă-vivul Dimanche (Lucian Temelie), cu stătuia Comandoului se desfășoară cu forța unor succesive praguri înălțate prin care trece fără a se lăna prea mult afectat. El trăiește, nu se lasă trîit. Don Juanul lui Frunză este tulburat de frumusețea morală. Ceresorul va reuși să-i atragă atenția prin fanatismul credinței, prin puritanismul religio-sului dincolo de orice îngunghiere ma-terială. Ca el față de candorea mono-slabică a Charlettel, el își va mani-festa fascinația prin cîteva clipe de tăcere încercată de emoție. Dar fascinația lui se topește la fel de repede ca și gustul iubirii schimbătoare și plăcere a nîilor „asalturi” îi revîș-rează deschiderea aripilor. În mișca-re de rotație a sferelor pe care se află eternul Don Juan, sub plasa iubirii narcotice toropitor (atractiva alburii nesfîrșite), flînteale apar, se consumă, trec și dispar ca fumul. Jocul lui Clau-diul Stănescu este condia de regizor

cu precizie, este gradat de la lascivitate la abandonare, de la fascinația la ferocitate, de la cămbia la malîțozitate. Tonul epășit al recunoașterii greseli-lor (în fața tatălui) este alternat cu disprețul pentru acceptarea slăbiciunii omenești. Restabilirea lui în final ca-pătă tonul sever al unui rechinizitor acuzînd marea prefăcătorie umane ri-dicte la rang de virtute, acuzînd pre-tura irenelă, necredincia ipocritiei. Sganarelle este prin Mihai Mihail slujitorul lucid, supus pînă la dezîn-tegrarea eului propriu, ironic și înșe-țător, temător și încercat de dorință (timid, în adîncul sufletului), vesel și trist. Amărăciunea lui derivă parca din condiția de visător-vesnic în duel cu lumea, a stăpîniului său. Dacă Don Juan este învingătorul, el este în-vinsul. El există pentru a necroți și simbolice obiect al protecției nu are, întîmplător, alura unei umbrele negre, de care personajul nu se desparte niciodată. Purtătorul umbrelor negre este Inger păzitor și cloclu, cu el în-cepe și cu el sfîrșește visul omenirii, complexul „Don Juan”.

Manipulînd forța de simbol a albu-lui și negrului, expresia costumelor (îndălțarea sau înșingarea purtării) se alătură celorlalte însemne vizuale. O ultimă și apăsătoare îmbrățișare a Stăției (Gabriela Reder) ne a-duce față-n față cu imaginea întîlnirii apocaliptice dintre viață și moarte, în momentul izbucnirii celei mai ardente. Acum muzica grațiilor boticeliene, înghîndî timpul, se oprește. Implica-bila jucărie i-a jucat testa chiar celul mai stăruitor dintre nesupuși.

Nicoleta Gherghel

PROFIL

memoria culturală a secolului actualului județ Olh nemele unor personalități ale literaturii române, personalități care, alături de cele ale altor oameni de seamă ai spiritualității românești (Nicolae Titulescu spre exemplu), sînt origine de pe aceste meleaguri, ori și-au legat, într-un fel, existența de ele. În poezie, aceste personalități (lista nu este exhaustivă) se numesc Ion Minulescu, Virgil Carlanopol, Virgil Mazilescu; în proză, Damian Stănoiu, Mihail Drumeș și Ion Marin Iovescu; în cercetarea literară, D. Caracostea și D. Popovici; în eseu, Petre Pandrea. Ion Minulescu a împătinit, cu Romantism pentru mai tîrziu, simbolismul. Creativitatea eminesciană, a lui D. Caracostea, a modernizat știința literaturii. La literatură românească la începutul secolului, de D. Popovici a rămas, pînă azi, o carte de referință despre Școala Ardeleană. Lui Petre Pandrea, îi datorăm câteva subtile considerații despre spiritul oltenesc (bandur) în literatură și cultură, ca și un strălucit eseu despre Brâncuși. După o experiență avangardistă, Virgil Carlanopol s-a împus ca unul dintre cîmpii noștri tradiționaliști. Damian Stănoiu și Mihail Drumeș, autori de succes la vremea lor, s-au remarcat, primul prin savuroasele pagini despre lumea monahală, iar cel de al doilea prin obstința cu care a sondat, într-o anume latură, sufletul adolescentin. La începutul lui, Ion Marin Iovescu, supraviețuitor de D. Lovinescu rămîne un prozator al satului oltenesc de altădată, cu pitorescul dar și cu tragismul lui. Din generațiile mai noi, Virgil Mazilescu a rămas în posteritate drept un poet de mare profunzime. Dintre contemporanii, Ion Popoiu, Marin Mișu, Dan Rotaru și barocul și barocul de folclor Angela Dumitrescu-Bescu și Ion Năvoianu sînt altele nume care trebuie notate la acest spațiu-matrice.

E de observat că aproape tot ce amintim s-a manifestat și afirmat în alte locuri din țară, cu precădere în Carpați. Viața literară și artistică a noastră e rezumată multă vreme în societăți literare efemere, afiliate la publicități efemere și ele (dar cu merite incontestabile unele), ori la săptămânile literare întrerupte de cutare sau cutare gazetă. Așa se face că, în urmă numai cu două decenii, în județul Olh, în localități, n-aveam decât de cărți de literatură și literatură. Azi, în județ trăiesc, muncesc și scriu mai bine de 10 autori de volume de poezie, proză, critică și istorie li-

terară. Este, pentru critic, o reală satisfacție să le consacra un profil de grup, cu atât mai mult cu cît, departe de coterile literare, autori care și-au adunat numele pe una sau mai multe cărți, ca și cei aflați în preajma debutului editorial, alcătulesc un potențial literar demn de luat în seamă.

Cel mai productiv dintre autori Olhtului este, la ora actuală, prozatorul Viorel Dianu, semnatar a două volume de proză scurtă (Revelație în de minor și Apoteoză meșteșugului) și al unui roman (Supplinitor), cărți întimpinate cu interes în paginile publicațiilor culturale-literare. Viorel Dianu se vadește a fi un bun observator al universului sufletesc al tinerilor aflați în pragul marilor optiuni. Un prozator robust al universului rural tradițional la impactul cu civilizația nouă se dovedește Nicolae Fulzea (Drumuri în cîmpie) al cărui debut, purtînd girul lui Ion Lăncrăntan, a fost salutată de M. Ungheanu și Ov. Ghidirimie. Medaliații etice demne de tot înmulțirea deversate în cărțile lor, Iancu Tănăsescu (După amuz), Gheorghihe Nicolăescu (Postfaliolul reformator) și Nicolae Diaconescu (Cere-mi mai puțin dragoste). Dintre poezi, primul a debutat editorial Virgil Dumitrescu (Flut soare-lui autor care, ca și ceilalți tineri scriitori din județul Olh, se grăbește încet (cea de a doua plăchete. Mai mult decît cuprinde ochiul, l-a apărut la mai bine de un deceniu de prima). Poezia lui este una a combustibililor calme, alimentate de nostalgia originilor și a timpului trecut. Debutînd în volume colective, Nicolae Dorobantu, Elena Cruceru și George Enache fac dovada, în această etapă a evoluției lor lirice a unor mari disponibilități; ca și Paul Aratu, poet care, după experimente la modă, și-a aflat propria identitate. O voce aparte reprezintă Viorel Abălaru, caz aproape singular (în anii noștri) de autor care și refuză debutul editorial (din rațiuni estetice evidente, dar cam exagerate).

Cîteva cuvinte despre „cel care vine” și care se află în preajma debutului editorial. Ilie Gircoveanu s-a pregătit pentru fizică și a ajuns la poezie. S-a preocupat cîțiva ani de mecanica fluidelor și de spectrul luminii, după care l-a descoperit pe Nichita Stănescu. Debarasindu-se de modele, a ajuns să fie gratulat de Al. Andrei și de Marin Rada publicat de ani de zile prin mai toate revistele noastre de cultură și literatură. Intre prozatori, Florin Chintescu și Mircea Andreescu sînt nume despre care vom mai auzi.

Sînt dator să menționez, nu numai pentru perseverența lor, ci și pentru nivelul creator la care au ajuns, pe alți cîțiva membri ai cenzurii literare din județ, autori care, nu în deosebi, sînt capabili oriînd să producă surprize dintre cele mai plăcute în ordinea artistică: Nicolae Rogobete și Elena Chițimia (la Carac), Cornel Porosanu (Drăgănești Olh), elevul Laurentiu Dincoveci (Balș), Petre Preteasa și Dumitru Chitu (Corabia), Ion Smedescu, Nicolae Zărnescu, Aurel Buzincu, Cornel Nicolae, Mira Faring, Constantin Dascălu, George Nina Elian (Slatina), Ion Georgescu (Tufeni), Dumitru Nicodim (Rusănești), Liliana Hinoveanu (Vulpeni).

Cunoscînd încă aproape potențialul creator al celor amintiți, sînt îndrăgii să articulez și puține cărți reprezentative, purtînd semnăturile autorilor care trăiesc, muncesc și scriu în județul Olh.



Arhitectură modernă la Slatina

Cind noaptea...

Cind noaptea părăsindu-și hodina de prin colțuri și fluturînd îndrăgostit flămîndului irii fătării se dăruiau în adăia rotundă o pasăre aripă peste via limpeză nevăzută

Cind noaptea părăsindu-și hodina de ziua se face la gîlene sugle inele din arși de grăeri prin lumină treclind negreșit spre alți noaptea și iei întoarcere timpul meu să cutreieri...

Exercițiu de relaxare

da am mai fost cîndva în aceste locuri le recunosc pe rînd și nu mă tem că m-am pierdut în căutarea cînd tulburînd vocalele le chem

prin toate trec alunecare albă — un metecor de ceață și de fum — da am mai fost demult într-o iubire dar nu era firuș cum este-acum...

Mihaela Dumitrescu

Reflexele cutiei albe

Pe timp de noapte și de zi, de pace cît se mai sparge un plafon de nori, fără de grabă o putei destăca ca mărțuria sigură de zhor

Aveti răbdare, nu dați încă sfârșit e important un minim de răgaz: de dragoste vorbesc și cînd e seară, că dragostea n-a devenit un caz

Si nu sînt doar cuvinte, nici părere arși de vîsc veți zări firese: cum pulsul scris în lisa mea o cere, cu cît îmi bate inima — trăiesc

Pot lua asupra-mi orice sentiment, dar am să fug de scribă și hăzare (cînd-nscriu la rînd eu-areșt eveniment cotidian, mărunț, ca oricare)

Mai trec prin teamă dincolo de mine, se mai învîrte o pasăre în gol, dar știu demult că e și mă va ține ca o speranță proha mea de sol

Turn de control: pămîntul de aprapae, pămîntul care-afitea ne învață eu-neseninări, eu-nvolburări de ape. Memoria cutiei albe? Viață!

Pe timp de noapte și de zi, de pace cît se mai sparge un plafon de nori, fără de grabă o putei destăca ca mărțuria sigură de zhor...

Manuscrisele cimpiei (II)

Am trimis și eu răvașe dintr-un sat cu nopți și zău mi-o trăgeam pe seceri și pe pluguri și pe coasă

as și eu și dau de veste că rîmîn în toate cele stîlpu casei și pridvorul ocrotit de-o umbră deasă

Verile și-acum dau huzna și în simțuri mă colindă e un nu știu ce arhale ameiind ca vinul vechi cînd vinea a seargă încă de o rătăc și se prîndă între-afitea scrie-n grabă ilustrate nepererhi

Mă întorc pe căi ferate dus e satul în cîmpie alții îmi compun scrisoare de iubire și de dor cîntă și lîteră aprinsă efi cereaștă nestie luminezădă prispa veii felinar neperier

Am trimis și eu răvașe dintr-un sat cu nopți și zău mi-o trăgeam pe seceri și pe pluguri și pe coasă

as și eu și dau de veste că rîmîn în toate cele stîlpu casei și pridvorul ocrotit de-o umbră deasă

Virgil Dumitrescu

Infinita idee de țară

Țară, îți mingii munții pe creșe și simt cum prin pletele brazilor trece un flor micioritic.

Țară, îți sârni oglinda apelor limpezii și ascult cum se domolesc valurile în lăcerea peșterii.

Țară, îți brăzdez cu gîndul cîmpii și dragostea mea pentru tine îți dezvăluie nestiritele undirii multicolore.

Țară, din descult din istorie, cu scrierimii de lanțuri și cătușe, pentru a-ți întona o simfonie înaltă.

Țară, trec în zhor cu luminile tînerășii prin spațiu etern al numelui tău

Laurențiu Dincoveci

Cimpile mele, cimpii...

Din depărtările noastre pe care întîlnă vibrează enarda puzierilor vii, împieșii frumuseții cunună, cimpile mele, cimpii!

Zorii mei au mușcat din spațiu imens ai pămîntului fără margini ce curge domol către zări, ziua mea a pulsat în ritmul fără hotar al negotiilelor mele plecări, în ochi am strîns limpezimea bogatelor ploi abla țegile din curza norilor cenușii, cîntecul meu a crescut pentru adinea lumină din vol, cimpile mele, cimpii!

Pe prispa linieiți am vîntăit să ascult galopul cel alb și curat al timpului nins de fulgi sfioși înfiorînd pe păduri, șoaga de vin prinșă de țeguri pitii în blana de ceață ghîmpăta a unor pierdute răsurii, ișcerea prelungă a nopții culcate

Înșă gluzii de arazi, în pelice răzlețe de vii, puterea ce stă peste tot și sporește în toate, cimpile mele, cimpii!

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Ion Georgescu

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Țineș în dragostea mea, păstrată nestinsă de voi, mîrosul de lună dospită eu strălucirea ce joacă pe piine, oculoș solemn saluînd răzbitul de soare, am învîtat firzui slobozii cu credință și apăsat vă sîruț, cimpile mele, cimpii de astăzi, de ieri și de mine.

Marin Rada

SCRISOAREA

Dragii mei copii

Aflăți despre noi și suntem sîndăști ceace la fel vă dorim și vouă multă sănătate. Scopul nostru e să scriu și la care vreau să ajung cu voi este acela că Paul și Caterina fac nunta și te și moșu la Mihai și v-au pus nași. Cîndva dăniți și plăcon și tot ce trebuie. Au fiesat data de 27 Noiembrie. Te rog să luai și copia de cărți de literatură și literatură și literatură. Cu voi și 2 damigoi de cîte o nădră să vă dea țuică și vin de plocon. Plina cumpărați voi și carne. Vreo găscă ori găsi pe aici. Dați telefon lui Mircea și lui Adrian să nu care cumva să nu vină și ei și nevedeați și copii și cuscă. Ne scrieți de sărbători și de tot ce vă place. Copiii mei, totată să cunună pe Caterina că a făcut toată pomenile lui Liandru și nu sunt primite.

A voastră mamă care vă dorește,

Vlad rămase multă vreme cu scrisoarea în mîni, într-o stare confuză, de bucurie și mirare. Mesajul, în sine, îl înduioșase, dar pe de altă parte, într-un fel încă nelămurit, simțea că defuseseră cuvintele și frazele mamei se ascunde o „măscă” întru cîmpul cel mai adesea cîtreia nu reușea să-l dea de rost. Nu-l emerva, ci mai degrabă îl bîndisese faptul că enigma se lîsa nedezlegată. În definitiv, el, copiii, cu infidelitățile, neascultarea și „despățințele” lor o obligaseră pe mamă să recurgă la acea strategie care de la venise? O strategie ce-și dorește. O strategie cu nimic mai prejos de școala lor înaltă.

Scrisoarea îi fusese adusă de poștaș înainte de masă, adică exact cînd nu-i plăcea lui Vlad. Semnase pentru ea, era frântă cu timbru de recomandat, așa cum era la ritualul scrisorilor mamei: fiindcă voia să ca scrisorile să ajungă neapărat în mîinile copiilor întrecia desigur lipsa permanentă de bani de care se plîngea. Vlad o pusese pe frigidă, s-o aibă în vedere după ce vor isprăvi cu masa: lectura scrisorilor de această fel și preînțina întotdeauna o răgaz de reflectare. Acum, cînd Oltea strîngea, și scutura, și spăla farfuriile, venise deci timpul și acestei scrisori. O citise cu glas tare, întocmai cum era scrisă, mai opintindu-se pe alocuri, dar insistînd în orice caz să nu lase nici un cuvînt nedezlegat și să se facă (și el, odată cu mama) pe deplin înțeles. El, ce părere avea Oltea? Nu-i așa că mama asta e vesnic pusă pe surprize? Li s-a năzărît de nuntă... Caterina și Paul sînt căsătorii de șase ani, Mihai este al treilea copil al lor. Ce le venise? O strategie de tăierea moșului bătaului, hai, să admitem, dar nuntă... să-și vadă de treabă!

Cum Oltea intriza să se pronunțe în vreau fel (sau considera că și tăcerea e destul de grîitoare), Vlad se concentră, poate că izbutea, să dea de înțeles acum al scrisorilor. O recitii în gînd, adîstînd cît îi plăcea de mult asupra vorbelor și semnelor care compunea marca de neșters a personalității mamei lui. Cit cu plăpîndă răzvăta ea din scrisoare (asa cum era cu adevărat), dar cît de convinsă rămînea pînă la capăt că fii și sînt delocuri cu spumet necondiționat! De altfel ori n-o ascultaseră și totuși credința ei în autoritatea ce-o avea asupra-le nu se stîrbise cîtuși de puțin. Ei certa, îi chema la ordine, îi amenința și astăzi ca în urmă cu douăzeci ori treizeci de ani.

— Mama voastră e incorigibilă, Vladi!

— Mă tem că da. Nu știu dacă mai amvem ce-l face... și dacă putem să-l leșim cumva din cuvînt. Trebuie să mergem la Birseni, să-l îndeplinim porunca. Nu vad nici o scăpare.

Mai străbătuseră drumul asta împreună: o dată, curînd după căsătorie, iar a doua oară la moartea lui Alexandru Călarășanu. Acum mergeau la nuntă.

Girfa Trepteanca, lată, dar scodă, și care le-ar fi îngreunat mersul cu pietrișul ei uscat, o trecură pe punte, țînuș apoi drumul pe lingă biserică, umărul cărării printru vii și începură să auză prin pădurea de trîniși a Căpăciului. Le scotea sufletul acest urcus. Se vor dîhni sus, cînd vor ieși la lumină și vor avea dinaintea cîmpul. Un popas obligatoriu! O, li, își ziseră cînd se văzură acolo; acum puteau să-și poarte ei. Se vor odihni mergînd, mai ales că leșiseră la cîmp și le era mai ușor; vor mai veni urcușuri, nu înseamnă că vor opri după fiecare...

Pe platoul asta, începu pe neașteptate Vlad (Oltea se răsucise, convîșpă că astăzi locurile nu-l mai inspiră nimic bărbătuțului ei), pe platoul asta am trecut într-o noapte, singur, în cea mai nenorocită stare sufletească. Toate se adunaseră atunci: și spălma de noapte, și drumul anevoios prin zăpădă, și veteșta aceea tristă. Credeam că așficeș... Si, uite, trăiesc, astăzi sînt cu tine, iar Căpăciul e alt de frumă!

— Dar ce-a fost? Nu-mi amintesc să-mi fi spus.

— Ba da, și-am spus... Primisem telegrama aceea: Vîsc acasă urgent. Mama ta moare. Sema tuată.

Da, da... făcu Oltea, gîta, dar, firește, nu-l oprea să povestească iarăși.

— Niciodată nu ne scria tata. Scrisorile de acasă aveau o singură semnătură și încheiere: A voastră mamă care vă dorește... La revedere. Asta una, alta era că, într-adevăr, doamna Călarășanu suferă de o boală a ei, cu capul, de cînd m-a născut pe mine... și se văieta intruna de moarte. De murit, murise bunica. Tot mama,

— Mă tem că da. Nu știu dacă mai amvem ce-l face... și dacă putem să-l leșim cumva din cuvînt. Trebuie să mergem la Birseni, să-l îndeplinim porunca. Nu vad nici o scăpare.

Mai străbătuseră drumul asta împreună: o dată, curînd după căsătorie, iar a doua oară la moartea lui Alexandru Călarășanu. Acum mergeau la nuntă.

Girfa Trepteanca, lată, dar scodă, și care le-ar fi îngreunat mersul cu pietrișul ei uscat, o trecură pe punte, țînuș apoi drumul pe lingă biserică, umărul cărării printru vii și începură să auză prin pădurea de trîniși a Căpăciului. Le scotea sufletul acest urcus. Se vor dîhni sus, cînd vor ieși la lumină și vor avea dinaintea cîmpul. Un popas obligatoriu! O, li, își ziseră cînd se văzură acolo; acum puteau să-și poarte ei. Se vor odihni mergînd, mai ales că leșiseră la cîmp și le era mai ușor; vor mai veni urcușuri, nu înseamnă că vor opri după fiecare...

Pe platoul asta, începu pe neașteptate Vlad (Oltea se răsucise, convîșpă că astăzi locurile nu-l mai inspiră nimic bărbătuțului ei), pe platoul asta am trecut într-o noapte, singur, în cea mai nenorocită stare sufletească. Toate se adunaseră atunci: și spălma de noapte, și drumul anevoios prin zăpădă, și veteșta aceea tristă. Credeam că așficeș... Si, uite, trăiesc, astăzi sînt cu tine, iar Căpăciul e alt de frumă!

— Dar ce-a fost? Nu-mi amintesc să-mi fi spus.

— Ba da, și-am spus... Primisem telegrama aceea: Vîsc acasă urgent. Mama ta moare. Sema tuată.

Da, da... făcu Oltea, gîta, dar, firește, nu-l oprea să povestească iarăși.

— Niciodată nu ne scria tata. Scrisorile de acasă aveau o singură semnătură și încheiere: A voastră mamă care vă dorește... La revedere. Asta una, alta era că, într-adevăr, doamna Călarășanu suferă de o boală a ei, cu capul, de cînd m-a născut pe mine... și se văieta intruna de moarte. De murit, murise bunica. Tot mama,

(După amuz), Gheorghihe Nicolăescu (Postfaliolul reformator) și Nicolae Diaconescu (Cere-mi mai puțin dragoste). Dintre poezi, primul a debutat editorial Virgil Dumitrescu (Flut soare-lui autor care, ca și ceilalți tineri scriitori din județul Olh, se grăbește încet (cea de a doua plăchete. Mai mult decît cuprinde ochiul, l-a apărut la mai bine de un deceniu de prima). Poezia lui este una a combustibililor calme, alimentate de nostalgia originilor și a timpului trecut. Debutînd în volume colective, Nicolae Dorobantu, Elena Cruceru și George Enache fac dovada, în această etapă a evoluției lor lirice a unor mari disponibilități; ca și Paul Aratu, poet care, după experimente la modă, și-a aflat propria identitate. O voce aparte reprezintă Viorel Abălaru, caz aproape singular (în anii noștri) de autor care și refuză debutul editorial (din rațiuni estetice evidente, dar cam exagerate).

Cîteva cuvinte despre „cel care vine” și care se află în preajma debutului editorial. Ilie Gircoveanu s-a pregătit pentru fizică și a ajuns la poezie. S-a preocupat cîțiva ani de mecanica fluidelor și de spectrul luminii, după care l-a descoperit pe Nichita Stănescu. Debarasindu-se de modele, a ajuns să fie gratulat de Al. Andrei și de Marin Rada publicat de ani de zile prin mai toate revistele noastre de cultură și literatură. Intre prozatori, Florin Chintescu și Mircea Andreescu sînt nume despre care vom mai auzi.

Sînt dator să menționez, nu numai pentru perseverența lor, ci și pentru nivelul creator la care au ajuns, pe alți cîțiva membri ai cenzurii literare din județ, autori care, nu în deosebi, sînt capabili oriînd să producă surprize dintre cele mai plăcute în ordinea artistică: Nicolae Rogobete și Elena Chițimia (la Caraca), Cornel Porosanu (Drăgănești Olh), elevul Laurentiu Dincoveci (Balș), Petre Preteasa și Dumitru Chitu (Corabia), Ion Smedescu, Nicolae Zărnescu, Aurel Buzincu, Cornel Nicolae, Mira Faring, Constantin Dascălu, George Nina Elian (Slatina), Ion Georgescu (Tufeni), Dumitru Nicodim (Rusănești), Liliana Hinoveanu (Vulpeni).

Cunoscînd încă aproape potențialul creator al celor amintiți, sînt îndrăgii să articulez și puține cărți reprezentative, purtînd semnăturile autorilor care trăiesc, muncesc și scriu în județul Olh.

Constantin Dumitrache

— Mă tem că da. Nu știu dacă mai amvem ce-l face... și dacă putem să-l leșim cumva din cuvînt. Trebuie să mergem la Birseni, să-l îndeplinim porunca. Nu vad nici o scăpare.

Mai străbătuseră drumul asta împreună: o dată, curînd după căsătorie, iar a doua oară la moartea lui Alexandru Călarășanu. Acum mergeau la nuntă.

Girfa Trepteanca, lată, dar scodă, și care le-ar fi îngreunat mersul cu pietrișul ei uscat, o trecură pe punte, țînuș apoi drumul pe lingă biserică, umărul cărării printru vii și începură să auză prin pădurea de trîniși a Căpăciului. Le scotea sufletul acest urcus. Se vor dîhni sus, cînd vor ieși la lumină și vor avea dinaintea cîmpul. Un popas obligatoriu! O, li, își ziseră cînd se văzură acolo; acum puteau să-și poarte ei. Se vor odihni mergînd, mai ales că leșiseră la cîmp și le era mai ușor; vor mai veni urcușuri, nu înseamnă că vor opri după fiecare...

Pe platoul asta, începu pe neașteptate Vlad (Oltea se răsucise, convîșpă că astăzi locurile nu-l mai inspiră nimic bărbătuțului ei), pe platoul asta am trecut într-o noapte, singur, în cea mai nenorocită stare sufletească. Toate se adunaseră atunci: și spălma de noapte, și drumul anevoios prin zăpădă, și veteșta aceea tristă. Credeam că așficeș... Si, uite, trăiesc, astăzi sînt cu tine, iar Căpăciul e alt de frumă!

— Dar ce-a fost? Nu-mi amintesc să-mi fi spus.

— Ba da, și-am spus... Primisem telegrama aceea: Vîsc acasă urgent. Mama ta moare. Sema tuată.

Da, da... făcu Oltea, gîta, dar, firește, nu-l oprea să povestească iarăși.

— Niciodată nu ne scria tata. Scrisorile de acasă aveau o singură semnătură și încheiere: A voastră mamă care vă dorește... La revedere. Asta una, alta era că, într-adevăr, doamna Călarășanu suferă de o boală a ei, cu capul, de cînd m-a născut pe mine... și se văieta intruna de moarte. De murit, murise bunica. Tot mama,

(După amuz), Gheorghihe Nicolăescu (Postfaliolul reformator) și Nicolae Diaconescu (Cere-mi mai puțin dragoste). Dintre poezi, primul a debutat editorial Virgil Dumitrescu (Flut soare-lui autor care, ca și ceilalți tineri scriitori din județul Olh, se grăbește încet (cea de a doua plăchete. Mai mult decît cuprinde ochiul, l-a apărut la mai bine de un deceniu de prima). Poezia lui este una a combustibililor calme, alimentate de nostalgia originilor și a timpului trecut. Debutînd în volume colective, Nicolae Dorobantu, Elena Cruceru și George Enache fac dovada, în această etapă a evoluției lor lirice a unor mari disponibilități; ca și Paul Aratu, poet care, după experimente la modă, și-a aflat propria identitate. O voce aparte reprezintă Viorel Abălaru, caz aproape singular (în anii noștri) de autor care și refuză debutul editorial (din rațiuni estetice evidente, dar cam exagerate).

Cîteva cuvinte despre „cel care vine” și care se află în preajma debutului editorial. Ilie Gircoveanu s-a pregătit pentru fizică și a ajuns la poezie. S-a preocupat cîțiva ani de mecanica fluidelor și de spectrul luminii, după care l-a descoperit pe Nichita Stănescu. Debarasindu-se de modele, a ajuns să fie gratulat de Al. Andrei și de Marin Rada publicat de ani de zile prin mai toate revistele noastre de cultură și literatură. Intre prozatori, Florin Chintescu și Mircea Andreescu sînt nume despre care vom mai auzi.

Sînt dator să menționez, nu numai pentru perseverența lor, ci și pentru nivelul creator la care au ajuns, pe alți cîțiva membri ai cenzurii literare din județ, autori care, nu în deosebi, sînt capabili oriînd să producă surprize dintre cele mai plăcute în ordinea artistică: Nicolae Rogobete și Elena Chițimia (la Caraca), Cornel Porosanu (Drăgănești Olh), elevul Laurentiu Dincoveci (Balș), Petre Preteasa și Dumitru Chitu (Corabia), Ion Smedescu, Nicolae Zărnescu, Aurel Buzincu, Cornel Nicolae, Mira Faring, Constantin Dascălu, George Nina Elian (Slatina), Ion Georgescu (Tufeni), Dumitru Nicodim (Rusănești), Liliana Hinoveanu (Vulpeni).

Cunoscînd încă aproape potențialul creator al celor amintiți, sînt îndrăgii să articulez și puține cărți reprezentative, purtînd semnăturile autorilor care trăiesc, muncesc și scriu în județul Olh.

(După amuz), Gheorghihe Nicolăescu (Postfaliolul reformator) și Nicolae Diaconescu (Cere-mi mai puțin dragoste). Dintre poezi, primul a debutat editorial Virgil Dumitrescu (Flut soare-lui autor care, ca și ceilalți tineri scriitori din județul Olh, se grăbește încet (cea de a doua plăchete. Mai mult decît cuprinde ochiul, l-a apărut la mai bine de un deceniu de prima). Poezia lui este una a combustibililor calme, alimentate de nostalgia originilor și a timpului trecut. Debutînd în volume colective, Nicolae Dorobantu, Elena Cruceru și George Enache fac dovada, în această etapă a evoluției lor lirice a unor mari disponibilități; ca și Paul Aratu, poet care, după experimente la modă, și-a aflat propria identitate. O voce aparte reprezintă Viorel Abălaru, caz aproape singular (în anii noștri) de autor care și refuză debutul editorial (din rațiuni estetice evidente, dar cam exagerate).

Cîteva cuvinte despre „cel care vine” și care se află în preajma debutului editorial. Ilie Gircoveanu s-a pregătit pentru fizică și a ajuns la poezie. S-a preocupat cîțiva ani de mecanica fluidelor și de spectrul luminii, după care l-a descoperit pe Nichita Stănescu. Debarasindu-se de modele, a ajuns să fie gratulat de Al. Andrei și de Marin Rada publicat de ani de zile prin mai toate revistele noastre de cultură și literatură. Intre prozatori, Florin Chintescu și Mircea Andreescu sînt nume despre care vom mai auzi.

Sînt dator să menționez, nu numai pentru perseverența lor, ci și pentru nivelul creator la care au ajuns, pe alți cîțiva membri ai cenzurii literare din județ, autori care, nu în deosebi, sînt capabili oriînd să producă surprize dintre cele mai plăcute în ordinea artistică: Nicolae Rogobete și Elena Chițimia (la Caraca), Cornel Porosanu (Drăgănești Olh), elevul Laurentiu Dincoveci (Balș), Petre Preteasa și Dumitru Chitu (Corabia), Ion Smedescu, Nicolae Zărnescu, Aurel Buzincu, Cornel Nicolae, Mira Faring, Constantin Dascălu, George Nina Elian (Slatina), Ion Georgescu (Tufeni), Dumitru Nicodim (Rusănești), Liliana Hinoveanu (Vulpeni).

Cunoscînd încă aproape potențialul creator al celor amintiți, sînt îndrăgii să articulez și puține cărți reprezentative, purtînd semnăturile autorilor care trăiesc, muncesc și scriu în județul Olh.

(După amuz), Gheorghihe Nicolăescu (Postfaliolul reformator) și Nicolae Diaconescu (Cere-mi mai puțin dragoste). Dintre poezi, primul a debutat editorial Virgil Dumitrescu (Flut soare-lui autor care, ca și ceilalți tineri scriitori din județul Olh, se grăbește încet (cea de a doua plăchete. Mai mult decît cuprinde ochiul, l-a apărut la mai bine de un deceniu de prima). Poezia lui este una a combustibililor calme, alimentate de nostalgia originilor și a timpului trecut. Debutînd în volume colective, Nicolae Dorobantu, Elena Cruceru și George Enache fac dovada, în această etapă a evoluției lor lirice a unor mari disponibilități; ca și Paul Aratu, poet care, după experimente la modă, și-a aflat propria identitate.

MOȘTERILE VALORIFICĂREI CULTURALE

PRINCIPIUL — CUPOLĂ

Repinerea în circuit a operei filozofice a lui Lucian Blaga, începută acum aproximativ un deceniu, este, în primul rând, un act de reparație morală față de una din marile personalități ale culturii noastre, ale gândirii filozofice românești și europene. Nu mai trebuie să apelăm astăzi la cataloagele Bibliotecii Academiei sau la „sansa” anticuarului pentru a citi cărțile lui Blaga, ele sînt acum la îndemîna noastră și datorită care ne revine este nu doar clogiera lor în momente aniversare sau de bilanț ci asimilarea creatoare a spiritului care le străbate, a ideilor fundamentale conținute în acestea. Dacă mult timp opera autorului a fost pentru noi aspectul unui „eisberg”, o mare parte fiind aceluși privit datorită absenței edițiilor postbelice, situația este cu totul alta în momentul de față. Seria „Opere” a Editurii Minerva (îngrjiții de Dorli Blaga) ne restituie lucrările fundamentale respectînd doctrina „testamentară” a autorului privind ordinea cronologică a studiilor. Începînd cu volumul VIII și pînă la volumul XI au fost reeditate: „Trilogia cunoașterii”, „Trilogia culturii”, „Trilogia valorilor”, „Trilogia cosmologică” în anul 1983, 1985, 1987 și, respectiv, 1988. După cucerirea vastului teren poetic blagian și, ulterior, a creației dramatice care a sosit în momentul apariției versantului filozofic al acestei monumentale opere, multă vreme lăsat în umbra prejudecăților de tot soiul, mai „vechi” și mai „noi”, nu iraționalism și agnosticism trebuie să vedem în întregul sistem filozofic al lui Blaga (sistem care înglobează ontologia, epistemologia, teoria culturii și valorilor, filozofia istoriei, antropologia) ci o fenomenologie a creației omului văzută ca „ființă istorică”. De altfel, Blaga însuși afirmă în „Trilogia valorilor”: „omul așa cum e, e o ființă unică în lume. Sînt unele stele care îi luminează numai lui, stele interzise fiarelui din peșteri și ingerilor din cer, deopotrivă”. Necesitatea apei în demersul uman conferă scrierilor sale elemente morale și funcție pedagogică în plan spiritual.

Pe tărîmul filozofiei culturii studii lui Lucian Blaga aduc o viziune originală și integratoare. Problema stilului cultural, formulată de Friedrich Nietzsche, a reșis în discuție dintr-un unghi de vedere diferit și trebuie subliniat acest lucru dintr-o perspectivă ontologică și spiritualității noastre. Cînd autorul vorbește despre stil-matrice stilistică și cîmp stilistic, al se delimitează de maniera psihanalitică minoră și aduce în atenție fondul „emotiv”. În „Trilogia culturii” Lucian Blaga insistă asupra dominanței stilistice mergînd însă nu pe drumul unui Claude Lévi-Strauss ci pe cel al interpretării de mare amploare. Autorul operează cu o serie de concepte „cheie”: orizonturi spațiale (ființal, spațial-bolă, spațial mioritic, spațial al-veolar succesiv etc.), orizonturi temporale (timpul-havuz, timpul-cascadă, timpul-fluviu) accente axiologice (afirmativ sau negativ), atitudinile de orizonturi (de exemplu, „catastrofă”, „refugiu sau sensul „catastrofă” etc. Discursul filozofic se sprijină pe exemple relevante și numeroase comparatii care scot în evidență tipologii culturale distincte. Intenția de a realiza o definiție ontologică a culturii se întîlnesc, în cazul lui Blaga, cu munca de sondare în

adîncurile spiritualității autohtone. Conceptul de „spațiu mioritic” a devenit, între timp, un principiu „cupolă” sub care au evoluat numeroase teorii privitoare la specificul nostru național. Toate caracteristicile stabilite de autor, și anume: „orizontul de avansare legănat în timp”, sentimentul destinului trăit tot ca o „unghi”, o element de măsură și coboșuri”, preferința arătată categoriilor organice” și tendința de transfigurare „sofianică” a realității etc., conturează un patrimoniu stilistic românesc dovîdind că sîntem un popor cu un înalt potențial cultural. Interesantă este analiza autorului privind natura metaforei. În „Trilogia culturii” Lucian Blaga deosebeste două tipuri de metaforă: „plasticizantă și revelatoare”. Preferința sa se îndreaptă spre cea de-a doua, ea cîz-văluind laturile ascunse ale lucrurilor (dihotomia trebuie pusă în legătură cu teoria gnoseologică în care, după cum știm, este formulată o cunoaștere luciferică și una opusă de tip paradisiac). Autorul analizează metafora în direcția legăturii cu structurile antropologice afirmînd că „geneza metaforei coincide cu geneza omului și face parte dintre simptomele permanente ale fenomenului om”. În concepția lui Blaga totalitatea categoriilor stilistice sînt categorii absolute „de simț țigari, aprinșele și difera de la popor la popor, de un spațiu cultural la altul”. Creația sa filozofică a avut însă un destin controversat. Poziția originală și neconciliantă l-a transformat mult timp într-o „persoană non grata” în diverse tabere. De altfel, autorul nu a avut niciodată de partea sa o anume intelectualitate franceză, cu „du de l'âme” și spirit de cafenea (vezi și cazul similar al acuzărilor formulate de Zaratopol împotriva lui Părvan). Blaga a suferit reproșuri atât din partea teologilor creștini, într-o primă perioadă, și din partea ideologilor dogmatici ai „obsesantului deceniu”. Motivul? Filozofia sa nu s-a revădat nici din teologie și nici din materialismul vulgar. Dacă analizăm cu atenție „Trilogia cosmologică” aparută anul trecut în volumul al XI-lea al seriei „Opere” (cuprinzînd „Diferențialele divine”, „Ființa istorică” și „Aspecte antropologice”) vom sesiza efortul teoretic de cuplarea epistemologiei cu metafizica, o remarcabilă mănușă de la împăca ireconciliabile. Blaga încearcă aici să integreze în sistem datele științelor particulare (biologia, botanica, chimia, zoologia, fizica, istoria, antropologia, etc.). Luată în ansamblu, această viziune se apropie surprinzător de mult, cum afirmă un comentator, de „holismul epistemologic” modern. Interesantă este însă următoarea: în ce fel ne raportăm astăzi la creația filozofică blagiană? Paginele „Trilogiei culturii” au, cum știm, început, o permanentă funcție medelatoare, ale indică sensul implinirii, drumul bun al creației și implicat sugerează căile greșite, neautentice. Pășirea „matricei stilistice” peșterii, cînd, dar cu ce conștiență! Epuzarea energiilor teoretice în discuții sterile despre „textualism”, „postmodernism” etc., ne poate îndepărta uneori de natura „organicității”. Inteleptă a culturii noastre. Restituirea editorială a operei sale se cere însoțită de-acum de o viziune praxiologică pe marginea ei.

Alexandru Horia

VIZIUNEA ISTORIOGRAFICĂ FUNDAMENTALĂ

Cu marile personalități enciclopediste, de structură rinascențistă, se întîmplă o mutație de restrîngere a noțiunii de valențe în posteritate: istoria le unifică lateralizată. Cantemir este astăzi conceput mai este important ca filolog, Nicolae Iorga rămîne prin excelență istoric (sau, mai exact, istoriolog), desi toate aceste grandinoase personalități se ramifică multidisciplinar cu reală vocație și competență într-un larg spectru de activități spirituale. Astăzi un singur domeniu se atace pluridisciplinar, din diferite unghiuri, pe cînd anterior acțiunile culturale păreau mai strict delimitate, ca monade impermeabile. În trecut se știa mult despre multe sfere de activități umane, astăzi — cum se zice — știm din ce în ce mai puțin despre din ce în ce mai puțin. Rămîne un deziderat pentru vasta operă a lui Nicolae Iorga o ediție națională, desi s-a reeditat mult și cam din toate specializările ce compun opera sa.

Nicolae Iorga este primul nostru poligraf modern, pe urmele pionierilor Helade și Hasdeu și numai enumerarea zonelor de activitate ar cuprinde, cu spirit de amănunt, o întregă filă.

Este clar că pentru reeditarea operei lui Nicolae Iorga trebuie inițiată o ediție națională, în genul celei desfășurate pentru Eminescu, sistematizată nu atât de prototip filologic și arhibiografic documentar — ca în referința amintită — ci de cantitatea uriașă de lucrări ce trebuie absorbite. O astfel de reeditare științifică ar fi posibilă pentru că bibliografia operei, ea însăși cuprinzînd un volum imponent, a fost pusă la punct de fostul secretar al omului universal care a fost Titianul Barbu Theodorescu.

S-a crezut — poate chiar din timpul vieții marelui enciclopedist — că opera sa a un aparat critic unei excesive, alături lucrării, cedează unei erozivi venite din partea științelor umane, infiltrată, de altfel, în toate preocupările umaniste. Timpul a dovedit însă că toate acțiunile culturale, generate de o incomparabilă creativitate, se istoricizează firesc, că opera lui rămîne viabilă și semnificativă peste generații, că pionierul este și un anticipator de geniu, că deschiderile și profetile sale — inclusiv cele politice — s-au realizat la modul cel mai conștient.

În reeditarea operei lui Nicolae Iorga s-au realizat lucrări merite, desi în sfera unei unificări tipografice și a unui proiect editorial unitar. Paradoxal, cel mai bine stă reeditarea operei literare, desi scrierilor Nicolae Iorga a fost socotit desușur critic și istoric literar, a contaminat criteriul estetic cu acțiunea culturală didactică și eticizantă. Memorialistul, dramaturgul, istoricul și criticul literar, poetul au fost tipăriți cu transcrierea textuală ce păstrează particularitățile de limbă și stilistice, respectînd ortografia de azi.

După mai bine de două decenii de la război, timp în care fusese socotit un istoric burzuzez quasi-reacționar și ca un politician aservit claselor dominante, desi se recunoște acțiunile sale de ridicare a maselor prin sămănătorism și însuși țerța sa pe altarul libertății și democrației, apare o primă ediție Nicolae Iorga: Pagine alese, antologie și studiu introductiv de M. Beza, E.P.L., 1965, două volume electice, de prezentare și reintroducere în circuitul public a unei mari personalități care, de parte de a fi uitată, căpătase tocmai prin îndexare, dimensiuni mitice. După reeditarea fragmentară Oameni cari au fost, Ed. „Minerva”, E.P.T., 1967 (prezintă Ion Roman) și de o selecție de Cugețări (ediție îngrijită și prefată de Barbu Theodorescu), Ed. „Tineretului”, 1968, prima lucrare fundamentală editată științific și cu larg ecou a fost Istoria literaturii române (3 volume, ediție și prefată de Al. Dutu, E.P.L.U., 1968) o sinteză extraordinară, beneficiind de o informație prodigă în care elementul hotărîtor nu este mult disputat (sau absent) gust artistic al lui Nicolae Iorga, ci spiritul conexiunilor și unitatea scrierilor tipologice descoperite într-o diversitate de literatură europeană.

Niște Scrieri despre artă (antologie și pre-

față de Barbu Theodorescu, Ed. „Meridiane”, 1968) anunță reeditarea celebrei Istoria literaturii românești în secolul al XVIII-lea (1688 — 1821), ediție de Barbu Theodorescu, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1982, și cel mai exact începuturile literaturii noastre, urmată după numai ani de Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea, de la 1821 înainte. În legătură cu dezvoltarea culturală a neamului, (ediție și note de Rodica Rotaru, prefată de Ion Rotaru, Ed. „Minerva”, 1982). Într-o serie de aparute conceptul ideologicilor istorici a lui Nicolae Iorga, modelul tipologic al specificului național: Istoria literaturii românești. Introducere sintetică (postfată de M. Ungheanu), Ed. „Minerva”, 1977.

Între lucrările cu caracter literar trebuie numite volumele Peisajii (antologie, prefată, note și glosar de Mircea Zaciu, Ed. „Dacia”, 1972 și Elemente (ediție și comentariu introductiv de Ștefan Neagoe, Ed. „Scria” românească, 1978). Binevenit a fost volumul de Teatru, (ediție îngrijită de Victor Iova, prefată de Mircea Valde, Ed. „Minerva”, 1977), încercările dramatice rămîind totuși partea cea mai rezistentă a opere literare a lui Nicolae Iorga. Cereștenia, vol. I, 1984, ediție, note și indice. Ecaterina Vaum, Ed. „Minerva” înregistrăz primele inedite din Opera Magna.

Nicolae Iorga nu a scris o monografie despre poezia națională, dar, din unificarea felurilor literare, intervenții, a articulelor omagiale și a capitolelor din Istoria literaturii românești a rezultat volumul Eminescu (Editura Junimea”, 1963), ediție îngrijită, studiu introductiv, note și bibliografie de Nicolae Iorga.

Interesant este că reeditarea operei istorice, dacă excludem biografiile lui Ștefan cel Mare (1966) și Mihail Viteazul (1968) începe tot cu texte inedite, definiții pentru concepția asupra disciplinei din ultima parte a vieții Titianului, cînd țînăra generație de istorici (Constantin C. Ciurascu, George I. Brătianu) în repus se se disociază de metoda maestrului: Materiale pentru a istoriologie umană. Fragmente inedite publicate de Liliana N. Iorga. Cuvînt înainte de D. M. Pippidi, Ed. Academiei R.S.R., 1985.

Dacă un volum de Scrieri istorice, 2 vol. (ediție de Barbu Theodorescu) și studiu introductiv de Aurelian Sacerdotescu este conștient și în laborator, reeditările celelalte păstrează structura aparițiilor: princps: Bizanț după Bizanț (postfată de Virgil Cîndea, Ed. Enciclopedică, 1972). România cum era pînă în 1818 (3 vol., ediție, prefată și tabel cronologic de Lucian Cursaru, Ed. „Minerva”, 1972); Istoria românilor prin călători (ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Adrian Anghelache, Ed. „Eminescu”, 1981); Studii asupra poporului românesc (ediție de Șerban Papacoste, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1984); Locul românului în istoria universală, ediție îngrijită de Șerban Papacoste, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985.

Între editorii foarte activi se află și Valeriu Răpeanu, care a îngrijit mai multe volume: Orizonturile mele. Oameni cari au fost (2 volume, 1978, 1981, 1984); O lupă pe Iliadă (2 vol., Ed. „Minerva”, 1979); Satori pe întinerii (conferințe radio), Ed. Militară, 1976.

Au apărut și volume specializate: Discursuri parlamentare (1907—1917), Introducere și antologie de Ion Constantin, Editura Politică, 1981 și Opere economice, ediție îngrijită de Georgeta Penelea, Ed. Științifică și enciclopedică, 1982.

Aureliu Goci



„Eminesciano” — grafică de Vasile Oloac



„Din Salomon” de grafică — deschis sala Dalles

MODERNITATEA SPIRITULUI CĂLINESCIAN

din 1963 pînă astăzi, opera călănesciană a fost continuu reeditată, cu o medie de aproape patru titluri anual, fără a socoti edițiile în limbi străine și lucrările incluse în seria „Opere”. În aceeași perioadă, au apărut nenumărate articole și mai mult de zece volume consacrate vieții și operei marelui literat. Veritabile acte de cultură, toate acestea aparțin (reeditări propriu-zise, culgeri de texte inedite sau de documente, studii literare sau biografice) au contribuit la difuzarea și aprofundarea unei creații de valoare inestimabilă și probabil inegalabilă în planul istoric și critic literar. Nu vom relua aici „inventarul” carierei noastre de texte călănesciene, pe care l-am schițat într-un număr mai vechi al revistei, dar vom aminti că au fost republicate, între altele, „Impresiile asupra literaturii spaniole”, „Viața lui M. Eminescu” (ajunsă la a zecea reeditare!), „Ion Creangă”, „Viața și opera” (din cinci ediții), „bineînțelese, monumentală „Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent”, în trei ediții, una anastatică plus addenda, cealaltă „revăzută și adăugată”.

Adversari al „formulelor obscure” și adept al exprimării clare (chiar în „speculațiunea estetică”), fără a accepta însă „degradarea noțiunii de literatură”, călănescianul a înțeles că înțeleg Călinescu nu oferă în fiecare pagină de teorie sau critică literară adevărate lecții de gândire, în care erudiția însăși este denădă de subtilitate și profunzimea raționamentelor, de „sensibilitate” și „sensibilitate” de genul creațiilor autentice. Lucește fel ca Nicolae Iorga, marelui critic distinge simpla erudiție de istoria constructivă: „Incit istoria literară are două părți, istoria literară propriu-zisă, istoria de valori, într-un cuvînt sinteza (s.n.), și istoria literară auxiliară, istoria documentelor literare (...). Această din urmă istorie, care de fapt nu e istorie, ci erudiție, o poate face oricine după anumite reguli. Istoria de documente este însă absolut trebuitorul istoricului literar creator, și dacă un om fără vocație nu trebuie să lăse din erudiție, un critic trebuie totdeauna să se coboare la ea”. Valoarea și actualitatea acestor idei pot fi confirmate și de faptul că le putem găsi exprimate, direct sau indirect, în texte teoretice contemporane, cum ar fi un studiu din 1962, al bizantinologului Ihor Sevcenko, de la Harvard University. Așa cum a afirmat C. Crisan, numai faptul că nu au fost publicate într-o limbă de circulație internațională a împiedicat recunoașterea priorității unor idei călănesciene în raport cu larg difuzată operă a lui G. Bachelard. Dar nu stabilirea priorităților îl frămînta pe Călinescu, ci abordarea directă a problemelor fundamentale, crearea unor structuri cognitive durabile, monumentale. „Firește, nimic nu este nou sub soare și cînd crezi că ai descoperit o nouă, bați de seamă că a spus-o altul mai înainte”, citim în prefata „Cursului de poezie” și ne amintim că același sentiment de melancolie cognitivă a fost înțeles și de alți gânditori. Marele critic a născut însă și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efortul creator. „Modestia nu e zeltă favorabilă, le spunie Călinescu în discursul său, și celălalt aspect al melancoliei, exprimat de V. Părvan într-un discurs academic, anume constința incompletitudinii conștințelor omenești. Dar această conștințere nu generează un pesimism inactiv, ci, dimpotrivă, stimulează efort

POSTA REDACTIEI

Muli corespondenți ne mustră mai cu blîndă decât vechimăntele noastre de război cu pretenția „didactică” — de-a trimite cel puțin o poezie scrisă în vers clasic. Au dreptul să se supere, să trimită sau să nu trimită, dar subsemnatul fiind de modă veche nu renunță la sugestia făcută. Nu tuturor însă le lipsește umorul. Dovadă că cineva trimite semnata Zăbăni, scriind: „Stimulat de invitația Dvs. vă dedic un rondel. Am să revin cu niște poezii. Am să le revăd, le voi dactilografia etc.” După care urmează rondelul pe care-l reproducem pentru hazul său: „Mai am încă versuri, mai am / Și tot minunate și ele, / Așa cum au fost / Semnate de M. Micu, / Multam, / Că mă publici de astăzi, multam, / Urind nouă stea printre stele, / Mai am încă versuri, mai am / Și tot minunate și ele, / Că rînd am să fac un balram / Citind poeziile mele / Și chiar de vor zice că-s cam / Ornate, cu sensuri prea grele, / Mai am încă versuri, mai am.”

Așteptăm poeziile promise și chiar și alte... rondoale.

Citeva cuvinte despre gazel sau ghazel cum scrie Eminescu sau gazal care în arabă are înțelesul de țesătură. Este o formă fixă de poezie armonică și muzicală, concisă și cu idei clare exprimate. Schema versului este: a a b b a b a c a d a, etc. Deci există o rimă care se repetă alternativă pînă la sfîrșitul distihurilor. A partine literaturii orientale, Hafiz fiind reprezentant de frunte al gazelului scriind 500 de asemenea poezii. La noi Eminescu și Casbuc au practicat această formă fixă.

O scrisoare sprinteră și plină de umor însoțește versurile semnate de Oana Kadar din București. Din grupajul trimis am reținut poezia intitulată O zi din care citim câteva versuri: „Umărul meu, / Nedumerit ca de-o adiere, / Iți simte plecarea.”

Am văzut și am văd este poezia Plutire plină de imagini surprinzătoare și cu idei poetice noi. Semne de poezie adevărată, inteligență artistică, originalitate. Așteptăm alte lucruri pentru alcătuirea unei selecții care să vă reprezinte.

Paul Gon din Turda, nume nu tocmai necunoscut, ne amendează ușor iritat de faptul că cerem „date personale”. Iată câteva versuri: „Dacă autorul este / Și zicem — 18 ani și poeziile / Conțin unele imagini frumoase / sau spontan șocante, / Vei spune: este atîi de tânăr / Dacă are 45 de ani, / Chiar dacă poeziile / sînt bune, / se va spune: ce mai poți aștepta de la un

bărbat de 45... Grafomanul! Dacă autorul este femeie ești tentat să descoperi nu stîlul ce sensibilizează feminină, sensibilitate, complexul loccas.

Nu sîntem de acord în întregime. Paul Gon este născut în 1943, așteptăm multe de la dînsul, nu considerăm că este grafoman, din contră, este un poet format, stăpîn pe mustașugul poetic, îndreptățit oricînd să publice un volum de poezii și sîntem siguri că acest debut se va prinde cit de curînd. N-ați trimis niciieri o carte.

Un consistent grupaj de poezii expediază Petre Andrei din comuna Puiesti. La sfîrșit adaugă o cronică rimată din care cităm: „Cum spune-o eugulare-adîncă / lăsată nouă din strămoși / „Nu tot ce zboră se mîncină” / Nu orice linare o mîncă. / Ce-aș vrea să știu dar nu-l pe vrute — / Și timpul mi se toare greu. / Banală pasăre-de curte / sau... voi zbura, cînd va și eu? / Eu zic că deja zburați.”

Nu trimiteți înca fotografii, atenție la locurile comune, la regionalisme și la ușuriciu cu care versificați. Frumoasă poezia pe care ati dedicat-o lui Eminescu. Datele personale ne interesează.

Melancolizantă scrisoare simțată Mihail Sutaș Nicolae. Mi-am adus aminte de Birladul în care scrieți și trăiți. De data aceasta cele câteva poeme sînt de excepție.

Constantin Anin (nu Anim) ne trimite lucruri mai notabile. Semne de poezie, putere de concentrare, muzicalitate.

Nu dezamați și mai trimiteți.

Am primit plicul cu versurile semnate Ioana P. Crăciun din Timisoara. Nu sîntei bîtrîn și faptul că sîntei loginer este cu atît mai laudabil. Versurile sînt, decamdată, curînți, fără strălucire. De ce nu frecvențați, totuși, o cenacu spre edificare?

Studenta Mirela Cristina Nicolaescu din București ne trimite un rondel, un gazel și alte poezii mai puțin semnificative. Rondelul este notabil, susceptibil de mici modificări. Decamdată așteptăm noi vesti.

O frumoasă scrisoare din Focșani la care se adaugă versuri semnate și originale semnate de elevul Ioan Marius. Ați călcat cu dreptul și vă spunem: bun venit!

Citeva care semnază Camilian Lari (5) tot din Focșani, așteptăm să fim noi „malul ce hărăzescie lumii apelor și-l întorcă pe înăuntru”. Nu avem această presenție, nu ne pricepem la îndiguri. Decamdată dorim acele date personale care irită de majoritatea celor care ne scriu.

Vasile I. Popa Tîlci, poet-tăran, cu se auto-intitulează este rugat să trimită cele compuse poetului Ion Măliu care vădește laudabile preocupări în direcția valorificării toalelor noastre. Cîndu-vă pentru ultima oară, simțate Ion Vasile, să rugăm insistenț să nu mai înlocuiți. Aveți perfectă dreptate când scrieți: „Din fundul minții, geaba scriu / Al jaipei vers la rezăzale / Nu or să le așute toți / Pe-aici e mare îngrămădeală”. Adevărat, „mare îngrămădeală”...

tadele ale luptei împotriva aspirării naționale, sociale și spirituale austro-ungare. Si se confundă întotdeauna „sentimentul național”, pînă totuși în slujba civilizării limbii române. Alături de valorile materiale, de valorile sociale, de valorile politice, de valorile religioase venim, ca surșă a puterii, de a decide și de a se angaja în luptă — a reprezenta pentru ei „suflul lumii și principala calitate a conștiinței de sine”. Chiar „norocul” are pentru eroii Sacrificiului „doțeaua rașunii și țeluri precise”.

Personajele prin care sînt construite Mihail Diaconescu romanul au sint satic. Ele evoluează odată cu istoria, odată cu momentele de pregătire și de luptă prin care trec. Si, de fiecare dată, își împlinesc personalitatea umană prin cultură, valoare, spirit, rațiune. În actiunile lor sînt călăuzite și urmăresc rezonabil, logica, justiția faptelor, binele și frumusețea. Într-o mare măsură, Romulus Brăd. El este de fapt personajul „construit” în adevăratul sens al cuvîntului, de autor. Lui îi este oferită de la început postura de marior. Dar un marior nu liber și delăsă, scutit de îndatoririle politice-juridice sau de obligatiile social-morale.

Nu delus Brăd este un sceptic, își mărturisește „disprețul suveran față de toate creațiile consacrate oficial”. Marea lui dorință este să rămîna delasat față de autoritatea imperiului, față de tot ce era menit să contribuie la susținerea acestuia, față de toată burocrația civilă sau militară și oficialilor, și rezugă angajarea, fie și de formă, în actele acestora. Pentru el singura gînsă, pe care a folosit-o, o reprezintă Regatul României, lupta în cadrul armatei române pentru eliberarea Transilvaniei. El simte că nu Budapesta, nu Viena, nu Praga, ci Bucureștiul reprezintă matricea ființei sale naționale, pentru că în pînă asigură și cel de un neam cu el, succesul imortiv Imperiului. Bucureștiul reprezintă pentru el ca și pentru zecile de mii de soldați și ofitieri care au venit, pe diverse căi, în armata română simbolul și garanția înfăptuirii Unirii. Armata română și prin ea națiunii întregi le-au închinat și sacrificiul și jertfa supremă.

Prezența artei și literaturii

Urmare din pag. 1

care necesită a fi cercetată cu atenție, înțelegând și reflectată într-un mod cât mai profund din partea criticilor. Artă și literatură românească, ca de altfel, ar și literatura noastră dintotdeauna, s-au manifestat și se manifestă în cadrul unui context mondial al valorilor, al influențelor reciproce, al schimbului necontenit de idei și experiente umane. Fapte foarte impor-

PERISCOPI

Greșind

Iată-mă greșind din nou cu încă un nor, cînd în noaptea ruginii zornăind-mi în chimii.

Iată-mă din nou scotînd, cu pensă neliniștit, veștile din cutia Pandorei.

Peste toamnă a mai trecut o țară de zurgă și lupi în haite, a mai trecut un cîrd solemn de oameni de zăpadă.

Si-acum, cînd invie toate, nici-o vreme să-mi înmormun mîlăile, să-mi aplec fruntea nu pot, de teamă să nu greșesc cu încă un nor...

OANA KADAR

Cîntec de leagăn

Dormi, se-aud spîce de cristal vibrînd în mina unuia în întuneric. Dear codari pure trebuie să desferie, din cîntec raze să disern egal.

Tu mă vești pe lung eteric, ori fruntea tale-o pe-un submers caval. Dormi, se-aud spîce de cristal prin mina mea sulind în întuneric.

PAUL GON

Poem de coborit spre copilărie

În gura acelorii mai e un rest de jar ploai-și îndăzește gheumebii la el...

Duminea e luminisul

unde teii ridică pînă la geamul tău.

Te plapănă luna ca în copilărie, aproape de gura canoei ierbiilor se face trig.

MIHAI SULTANA VICOL

Rondelul florilor de gheață

Iubesc misterul florilor de gheață Cînd imi oferă jocul de idei. Mi-au coborît în suflet fulgii așel, Tăcerea m-a învesmîntat în ceață.

Doar iarna să trăiesc mai inviată, Eu o aștept pe recite aiei. Iubesc misterul florilor de gheață Cînd imi oferă jocul de idei.

Singurătatea însăși mă inviată, Eu sînt și scriu mereu pentru așel. Ce ard ca mine, în ciudață viață, Compușă și din fulgi și din scietei.

Iubesc misterul florilor de gheață! MIRELA CRISTINA NICOLAESCU

Despre zimbrî

El murcua înecet, De fapt nici nu stău dacă se vor mai naște vreedată; De fapt nici nu stău cum arată

pupila unui ochi de zimbru spînciată de resemnare. Regula e simplă: și se ochiul cu ambele mîini — niciodată cu una — și se sărută

pe toate părțile. Dacă pe buze ne vor rămîne lacriml vom inviată despre zimbrî: el murcua cuminți, de fapt nici nu stău dacă se vor mai naște vreedată.

MARIUS IOSIF

Din orașul salcîmilor. D.C. Munteanu ne expediază nouă o proză și o scrisoare extrem de muzantă. Scrisoarea o reținem, proza o vom prezenta în cel care răspunde la Post-restaurant, prozatorul Iulian Neacșu, împreună cu cîteva cuvinte de prezentare. Nu știm cum va reacționa, fiind bine cunoscută intransigența și incisivitatea dirigitorului amintitului rubrici. Să așteptăm amîndoi cu speranță. Mai ales dumneavoastră.

„E vară, iubita mea lacomă ca un val”, așa

sună un vers din grupajul trimis de Dan Cătălin din București. Memozabil și frumos vers!

După cum nici „Pădurile de brad să intre-n casă” nu e rău spus.

Mai trimiteți fiindcă aveți ce trimite, bănuim, după primele semne.

Versuri notabile trimite din Năvodari Florentin Prelucă. Reținem din scrisoare că a publicat în revista Temea. Frumoasă poezia dedicată lui Nichita Stănescu. Decamdată așteptăm.

Mircea Micu

CONFABULE

Privind dincolo de țărîm dincolo de orele înșirate pe nisipul lenes umbră după umbră alenează pe valurile fierbinți ale zilei de miine plătind nepăsător și albi strălucind piețele de sub noi se văd nicăieri depărtînd numai tu (și în mîini e bătăie subire transparentă din pînă de pâlăjen).

Iulian Neacșu

Modele de sensibilitate artistică

Urmare din pag. 1

filosofice și istorico-sociale sugestiv-polarizante, capabile de incantării inefabile-revelatorii... Secretul pe care-l află liniștii scriitorilor din onerale acestor mari creatori constă în posibilitatea de transcenderă a imediatului, prin curățirea Luratei, plecină întotdeauna de la desicțirea sensibilității, pentru a circumscrie în imagine condiția umană...

Pentru exemplificare, ne vom opri asupra marilor creatori din epocă, începînd cu Tudor Arghezi. Prin numeroasele opere poetice publicate după 23 August 1944, (Cîntare omului, 1967 — neajase, Sîlbiu vestrite, Fabule, Copilărești, Franze, Poeme noi, Cadente, Silabe, Rîmuri, Neaplea, cănoa și cazul să le adăogăm și traducerea excepțională din La Fontaine și Krălov), Tudor Arghezi demonștră fără ținută de țagădă că măgea poezie se poate face pornind atît de la elemente concrete de viață, cit și de la idei abstracte, dar nu prin reprezentare, ci prin înfrunțare imagistică emoțională, cu ajutorul unor mijloace artistice sofisticate, atît spus, cu cîndul și vîsceră, atîrînd în context contrastele — bucuria și tristetea, dragostea și melancolia, înfiorarea și nostalgia, incintarea și revolta, sacral și profanul, transformînd „dînsul mut” în „manuscrit” prin desoperirea evolutivă poeziei — posibilă doar atunci cînd condeiul „e șger și nu mîntu”...

Problema sincerității în artă se reflectă și în opera lui G. Bacovia (spre deosebire de ceilalți mari creatori ai epocii, prezent editorial cu Sîmbete burgheze — încă din 1946). Opera poetică a lui Bacovia demonștră convingător că sinceritatea nu ține de emocii rudimentară lînsită de aderente cu arta, ci de sinceritatea actorului preocupat de enul locului pe fețele spectatorilor. Bacovia oferea tinerii generații a decenului al șaptelea modelul

CUMPĂNA Așchii

Conceptul de originalitate în critica românească. Este plină de interes ultima carte semnată de Marian Vasile (Ed. C.R., 1988). Lucrarea urmărește conceptul de originalitate de la rădăcinile termenului de „original” amare trimis dat în Tiaganiada lui Ion Budai Deleanu pînă la ultimul război mondial. Acesta e capitolul din miiloc, central, masiv, bine documentat. El este încadrat între două eseuri unde lucrurile subtile sînt aduse la dreapta măsură a simplității: o introducere. Esau asupra originalității și un epilog intitulat Modele culturale în zona bizantină. Cartea e concepută deci ca un triplic. Prima parte examinează evoluția ideii de originalitate în cultura europeană, din antichitate pînă azi. Al doilea, capitolul principal în vederea autorului, urmărește conceptul de originalitate în textele estetice și chiar filozofice românești de la Ion Budai Deleanu pînă la Blaga. Cum originalitatea e un concept principal în toate sistemele de gîndire moderne. M. Vasile îl relevă pe fondul mai general de speculație al fiecărui autor: astfel, lucrarea poate echivala și cu o istorie a criticii românești, care nu s-a făcut pînă azi.

Col de-al treilea capitol rela, concludiv și sintetic (în sinteză, în privirea rapidă, de sus, stă forța acestui autor), problematica originalității în spațiul de cultură bizantină, în cel românesc în special, constituindu-se ca o poezică a literaturii est-europene comparativ cu cele occidentale. Conceptul din titlu vîrșit, aproape inexistent în Evul mediu, devine un principiu fundamental al culturilor moderne de după Renastere, atît în Occident cit și în Europa de Est, pînă în veacul nostru cînd se observă o însoțire către universal (vezi G. Călinescu). Dar acum, cultura modernă, deviază nite particulare, naționale, originale, se orientează spre universal cu specificul lor național cu tot, care nu mai intră în contradicție cu sensul general uman al valorilor artistice. Pentru a lămuri un secol și jumătate de cultură românească M. Vasile se întoarce la modele occidentale, face apel la istoria sîmbriei europene și propune o viziune coerentă din perspectiva acestei istorii. Școala lui Tudor Vianu este evidentă, acuratețea atitului, echilibrul frazei, sacrificarea nuanțelor pentru limpezimea demonstrativă justifică un stîl. Cartea este polemică de ordine. Căutîndu-se în sîmele literaturii naționale descoperă în ele înșele, nu în afară ca în Evul mediu (vezi capitolul polemic despre Gîndirea), un principiu general, rădăcinile universale ale spiritului uman. Răsare un paradăz benefic: literatura modernă, deși parțială, are o nouă deschidere către epocile medievale care se volau universale. Azi citim autori din toată lumea, de pe toate continentele fără grija de contaminare. Din această comunicare între culturi vechi și noi, orientale și occidentale, se poate naște un spirit nou (Apton Dumărescu) o nouă paradigmă a eticii și a literaturii naționale vor străluci, fiecare fiind o „coroă de mîini a lumii”.

Spunem că lucrarea poate fi privită și ca o istorie a criticii românești. Din acest unghi însă se pot ridica unele obiecții. O serie de autori ca, de pildă, Măiorescu, Chereș, Lovinescu, Ibrăileanu, Călinescu, Iorga. Blaga sînt prea simplu prezentați — nu simplist, autorul nu cade niciodată în acest păcat. Alții, ca M. Zelea, Pompiliu Constantinescu, Gheorghe Ionescu, Camil Petrescu, I. Pillat, E. Panu, mai suror. O atare metodă poate fi înțeleasă: cerța propune o cale esențială iar ce este cantitativ contrazice sinteza. O asemenea lucrare, binevenită, e totdeauna posibilă de reluare, în rombăzire, ceea ce îl încredințăm lui A. Mărcino, într-un articol din Tribuna (4 mai, 1988).

George Alboiu

Istorie și axiologie

Urmare din pag. a 3-a

orice eforturi să-l poată îndeplini. Si pentru ei, ca și pentru întreaga masă a poporului, ideile de libertate și de independență sînt pînă în afara demnității naționale”. Iar cînd „terocrea Guvernelor a înlocuit înțelegerea și dialogul”, cînd justiția „a devenit un mijloc al războiului” grozilor împotriva masei poporului, intelectualii s-au ridicat cu hotărîre pentru a curma asemenea stări de lucruri. Ei se constituie, împunînd cu marea masă a țărînilor, ca națiune nu numai prin suma valorilor sociale-economice, politice și juridice, ci și prin „suma valorilor spirituale”. Intelectualitatea reprezintă forța care transmite din generație în generație tabilitățile acestor valori.

La împlinirea acestui deziderat participă și personajele ficționale și cele reale ale romanului Sacrificiul. În pînă elus sînt confundată și ca atitudine, și ca acțiune. Nicolae Bolocș, de exemplu, dominat de principiile dreptului și Romulus Brăd, „marior lucid” al evenimentelor la care a participat sint animati, în egală măsură, de ideea unei lumi „a dragostei, a libertății depline”, o lume „fără rupturi și prăbușiri”, o lume „în formă cu aspirațiile sale sufletești”. Iar pentru Vasile Luceacu, Ștefan Cicio-Pop, Vasile Goldis, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Vovod politica înseamnă „și rațiune, și sentiment izvoriți din simțul realității, și imperativ moral împletite pe ideea de datorință”. Morala patriei este considerată ca fiind „compatibilă cu ordinea vieții și cu inimii”. Ca membri ai Comitetului Executiv al Partidului Național ei apreciază că acțiunile sociale, politice, naționale se află „sub semnul necesității istorice și morale, al imperativului pregătirii. Chiar viața și activitățile prețioșilor pregătitori întru mîntuire, acesăz, rugămintea sînt dominate de marile cerințe ale țării, societății și naționale, de valorile politice ale timpului. Slijitorii bisericii se alătură țărînilor, întregul popor român din Transilvania, în lupta pentru eliberare socială și națională, pentru drepturi egale la viața de stat, învîntură, pentru dreptul de a-și cultiva limba, obiceiurile și datinile.

Personajele romanului Sacrificiul sînt oameni politici, oameni de știință cultivați, dominați „de plăcerea erudită”. În activitățile lor manifestă întotdeauna „un respect înfinit pentru valorile științifice și artistice”. Ei sînt prezenti în reviste, enciclopedii literare, instituiții culturale; se lasă deseori furati de „voluptatea lecturii”, a „teoriilor literare la modă”, a „dezbatelor etice și filozofice” ale timpului. De pe aceste poezii ei se transformă și scotile și bisericile, și primăriile, și spitalele, și instituțiile bancare, și publicitățile în adevărate ci-

Ia sfîrșitul anului 1932 mă aflam la Berlin împreună cu Maria Tereza, titular al unei burse pentru studierea mișcărilor teatrale europene. Acolo l-am cunoscut pe Erwin Piscator, mare regizor și pe Bertold Brecht, ambii încă foarte tineri, pe Ernst Toller, dramatic, care mai tîrziu se va sinucide la New York, și pe mulți alți artiști, scriitori și intelectuali pe care nazismul îi va azvîrli din Germania, unde deja în acel an 1932 nu se mai putea trăi. Un climat groznic de violentă zguduia țara din toate părțile. Străzile erau străbătute de grupuri de nazisti care mărsăluiau pe trotuare, strîbind cu apa din băloace pe trecătorii înspăimîntați. Hitler, ca într-un mare spectacol de marionete, era gata să-și instaleze aburdoale sale mustați și brațe gesticulante în scenografia fumului și flăcărilor Reichstagului incendiat. În clipa aceasta se împlinea și editarea, pentru prima oară, în Uniunea Sovietică, care pentru mine însemna atunci ca și cum as fi realizat o călătorie din bezna cea mai adîncă spre centrul luminii. Guverul Republicii spaniole nu recunoscuse încă Guverul Sovietelor, și cum nu existau relații diplomatice între cele două țări, viza pasaportului acesta o avere. Si în plus, trebuia să se mai tîină cont că acest călător exta poet, un nefericit ce primea ca drepturi de autor un mărunț pentru poeziile sale de la capitalismul spaniol al zilelor acelea. Însă... Bine, întîrși-ul rus organiza călătorii, cu bilete dus-întors, pentru 100 de mărci, pentru studenți și muncitori; noi zice la Moscova și Leningrad. Inscrindu-ne la una dintre aceste excursii, Maria Tereza și eu, la sfîrșitul aceluia an, ne urcăm la Berlin în expresul de Vargova, care ne va conduce la Neaoroșloje, pe această direcție primul oras de frontieră al Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice.

Intr-un restaurant al găii, deja pe pămînt rusesc, am comandat ceal. De cealaltă parte a peronului, pe o linie cu ecartament larg, aștepta gata format trenul sovietic. Comparămîntul nostru de clasa a treia, curat și deosebit de confortabil, în alie trenuri era compus din patru paturi. Sosește controlul. Este un tînar, un țărăn cu un aer încă rustic. Ne cere biletele. Scoate un carnetel și un crelon. Scrie

rafael aberti memorii

Face niște cifre în mod atîngaci. Ne privește cu atenție. Îl cade carnetelul din mîna. Cînd îl ridică de pe jos, pierde crelonul. Îl găsește chiar în buzunarul lui. Incepe din nou să scrie, cu greutate. Depune eforturi mari, vrea să facă treabă bună și, în sfîrșit, foarte simplu, cu o naivitate de animal distras, se așază într-o noi și, rezemîndu-se carnetelul de genunchi, își termină obligația sa, ajungînd aproape să deseneze literele și cifrele, lucru pe care cu siguranță îl învățase curînd. Apoi, zîmbete vesel. El era, desigur, una din nenumerabile victime răscompărate de planul cincinal, care în patru ani a încercat să lichideze în U.R.S.S. analiticismul.

De trei zile ne aflăm deja la Moscova, cînd primul din partea Uniunii Internaționale a Scriitorilor Revoluționari invitația de a rămîne cu el, Teodora Kelyn — Frôor —, poet și profesor de spaniolă la Universitate, într-o dimineață, la ora opt, sună la usa locuinței noastre din Novo Moskovskaia. Din ziua aceea, timp de două luni, cu boneta sa de astrahan în fața de comor, întîndu-ne cu ochii săi albaștri de slav pur, micorati de ochelari ce îl purta, și cu glăsciorul său de licean timid, ne va însoți, prin Moscova, vorbind o castiliană perfectă, prin frigul de 25 sau de 30 de grade sub zero. Prin el am cunoscut pe scriitorii Fedeev, Ivanov, Gladkov și la îndăzăt atunci în Spania, și pe poetii Asev, Kirsanov, Kaminski, Bezimenski și Pasternak, toți aceștia invitîndu-ne la ei acasă.

Intr-o noapte de Crăciun în alle țări, am fost acasă la Lili Erik, femeia care fusese cea mai mare dragoste a lui Măskovski. Acolo l-am întîlnit pe Louis Aragon, căsătorit cu Elsa Triolet, sora lui Lili. Printre caviar, ceai și dulciuri rare, orientale, s-au recitat poezii. Poetii sovietici păstrează un anumit sens de jonglerie în poezie. Mai mult decît de a recita, ei reprezintă. Fiecare în felul lui. El au — și cred că asta s-a schimbat puțin — o excesivă predilecție pentru onomatopee. Kirsanov de exemplu, într-unul din poemele sale, semăna mai degrabă cu o locomotivă. Fluiera, se lîra pe sol, transpira, gîfîta ca și cum urca o trecoțoare înaltă, Îpsîndu-l doar fumul. Kaminski povestea o vinătare de ursi, presărată de zgomote, lămenții și cîntecul persoane asemănătoare cîntului jandă spaniol. Asev repeta, monoton, cu accente de muzicant arab, un lung poem scris în Georgia. Eu am improvizat o corădă lupîndu-mă cu un sevin ce se afla în centrul sălii. Louis Aragon, în franceză, pe această țară, l-am înțeles, ne-a recitat „Preluarea puterii”, poem din ultima sa carte Comunistii au dreptate.

Acolo, acasă la Lili, ce fusese a el, se păstra mai discret, mai intim, amintirea lui Măskovski. Unul din prietenii lui cel mai iubiti, Erik, ne-a recitat poemul pe care îl scriase cîteva zile înainte de sinucidere. S-a recitat scrișoarea pe care poetul o lăsa pe masă, puțin înainte de a suna imusculurile: „Doresc să nu se inventeze povești despre moartea

mea și cu atît mai puțin despre cauzele amoroase ale sinuciderii mele”. Măskovski se îndrăgostise de o tînară acrită. Odată terminată lectura poemului și a scrișorii de către Erik, toți invitații din seara aceea am păstrat o clipă de tăcere emoționantă, simțînd prezența lui Vladimir Măskovski, primul și cel mai mare poet al Revoluției din Octombrie.

În seara următoare — 35 de grade sub zero pe străzi — ne aflam adunați în casa lui Asev pentru a face cîntocîstii cu Svetlov, poet din Ucraina, și cazac în timpul revoluției și al războiului civil. Primul care scrisese a fost Aragon împreună cu tovarășii sa Elsa Apol, ceva mai tîrziu, printul Dimitri S. Mitrăci, pe care eu l-am cunoscut împreună cu André Gide, la castelul poetului Jules Supervielle. În insula Port-Cross, la sud de Franta. El este fiul unui general care fusese ministru de Interne, în timpul revoluției din 1906. Apoi, după ce luptase pe frontul german în timpul războiului din 1914, se înrola în armata albă la Iși Denikin pentru a lupta împotriva Armatei Roșii, sfîrșind pînă la urmă să se afle în rîndurile celor care luptau împotriva emigranților contra-revoluționare care timp de ani se țîrî prin căbărele din Berlin, Paris și Londra. Locuind în această din urmă cetate, titular fiind al catedrei de literatură rusă de la King's College, primise de la un editor englez înșărcinarea de a scrie o biografie a lui Lenin.

Pe măsură ce Mitrăci se adîncea în lectura operelor lui, admirativă se creștea pînă ce personalitatea creatorului revoluției bolșevice ajunsesse să-și înșăcineze.

De la cunoașterea lui Lenin a trecut la Marx, și dînd un studiu profund al marxismului și o analiză a revoluției ruse, scrie Vasile Iulian, volum cu care obține un succes răsunător. Încopîndu-se în patria sa, este primit în rîndurile Partidului Comunist Sovietic. Si acest fapt, înainte contra-revoluționar, era cel care șocă în casa lui Asev după Louis Aragon. Însă ne cine îl așteptam cu nerăbdare era Svetlov. După ce trecuă trei ore și jumătate și el nesealind, ne-am ridicat pentru a pleca, cînd lăbă că anare Svetlov. Un smoc negru de țărăn, cu și cum era bîtrîn, l-a șurșat pe ochi. Sosește comitet bolșevic. Tovarășii lui o tînară blondă, sîntoasă, cu snete roșii și jersu, rîzînd, îi sustinea scuzîndu-l.

— A bău prea mult. Vei reveni cu el peste o oră. Tovarășii străini îl vor acuză.

Poetul ne-a întins mîna și s-a dus să doarmă. Acesta era Svetlov, pe care îl așteptam de la orele 11 pentru a-l auzi recitînd poemul său „Granada”, foarte popular în întreaga Uniunea Sovietică, începînd de la războiul civil, și recitat de către Măskovski, marele său patron. Svetlov, cazac din stepă, cînd lupta pentru eliberarea patriei sale, Ucraina, de trupele nbe, pornind la asalt din satul său, își imagina, nu-și adăea seama prin ce împuls misterioasă, că ia parte la cucerirea Granadei pentru a oferi pămîntul țărînilor anadului, în timp ce cînta „Numele ei este marie frumoasă, și gloria ei este foarte mare, / Este a provinciei / din sudul Spaniei, / Am pornit la luptă, / lă-sîndu-mi casa / pentru a da pămîntul / celor din Granada. / Adio, părinții mei, / adio, familie, / Granada, Granada, / Granada mea!”

De unde îi veni căzuțului Svetlov acest cîntec, această romanță, ce aminteste de „oameni de frontiere” spaniol, sau de acei mînșat don Bueso, care pornise în țara marilor în căutare de iubită? Numai înima aceluia războinic reușite să-și pună în fața ochilor acea îndepărtată Granada, luptîndu-se iluzionar pentru ea și în felul acesta să elibereze a seama de beat, ca de altădată ori, și se dăse să doarmă, susțîrit de frumuseța sa tovarășă, rămînd mereu în mine, de la acea frumoasă și azi îndepărtată seară moscovită, referîndu cîntecului său.

In remășterea de Esdra Alhasid

LINA DE AUR
PROMETEUL SAU CAUCAZUL

Prometeu sau Caucazul este o formulă a vechii literaturii grecești pe care Georges Charachidze o așază în fruntea studiului său comparat...

Întârisind atât asemănările cât și deosebirile se poate ajunge la o concluzie justă. El insistă chiar, din elementele paralele sale, acele aspecte prea asemănătoare, care sînt, la o analiză atentă, urmarea unei filii influențe eline...

comună din afară nu poate fi indicată, după cum a explicat recentul acestor coincidențe prin întâmplare...

LIRICĂ DIN R. S. S. MOLDOVENEASCĂ

Andrei Turcanu

Ars Poetica

Otravă rumenă mi-e fructul ce l-am dat luminii, crescut în sine — moarte și-nviere. Seninul-ăspru, nedeschis vederii, cuțite implință adine în trupuri andrăgine...

Răspunde!

ABELARD LUPTĂ CU FANTASMELE DRAGOSTEI SALE. Eu — veșted ram înveoliat de lună, tu — lejeră-n azur, vocală dulce, rană, pe sufletul-mi — sălăcind jăratie...

Majorat

DIN FLEGLIE LUI SIMPLICISSIMUS Neprihănit părea începutul zilei aceleia. Și eu, ca nimeni altă amecit, printru bulbul albi cu piciorare de rubin...

Solitudine

MONOLOGUL LUI CHIRON CENTAURUL. Tot mai departe de mine, învins, mă-nenjoir de zăbrele, din sufletul-acesta rămâne, o unghie-acusună sub piele...

Alertă

HARAP-ALB COPLEȘIT DE NĂLUCIRI. Trece prin slăcări de amăluiri, mă-incee în oglinzi, năruși hofii de culcebi, fluturi singera-n noapte, alergic, caut ochiul încofalind zodiici...

Instantaneu de muzel de etnografie

SCRISĂ PE O FILĂ DE CALENDAR DE AM NECUNSCUT. Ți-am zis stea tremurătoare, frumoasă, fi-am zis, Crin alb, rîndunea, slăful de fîlăde, fluturii palid, lună caldă...

Acasă în doi

Bucură-te, sufletule, prietenul meu zbuciumat, azi vom avea, în sfîrșit, un repaș. Mama îmi aduce o cană de lapte aburind și un fagure proaspăt, iar tata, cu o mină îmi mingieie...

In celebration of Eminescu

Fideli criteriului cronologic al zămislirii poezilor și poemelor eminesciene, traducătorii au inclus în selecția lor: Sara pe deal, 1872, Floare albăstră, 1873, Lacul, 1886, Borință, 1878, Cămin (File din poveste), 1876, Fecete vîrjuri, 1876-77...

„CORPUS TIBULLIANUM“ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Printru prima dată un clasicist român, Vasile Sav, ne oferă integral elegiile lui Albius Tibullus... În sfîrșit, ultimul capitol, IX, se numește Prometeu și Caucazul în care se discută cu precizie originea titlului...

afiam însă că poetul a avut întotdeauna o sănătate subredă și a fost obsedat de ideea morții tot timpul. Horatius îl descrie ca pe o ființă sfîșoasă, singuratică și fricosă, care străbate plin de visare și pietate locurile rustice...

Paul Brădean

libidinosus (= bătrînu plin de pofel), care nu-l altul decît sotelul iubitelor sale. Iubita cîntată cel mai mult rămîne Delia, despre care deținem, de asemenea, foarte puține date și detalii concrete...

REVISTA STRĂINĂ

MARTIN STEPHAN ESTE UNUL DINTRE REPREZENTANȚII DE FRUNDE ALIATI ÎN LITERATURĂ GERMANĂ. S-a născut în anul 1943 la Kotten. Nu este un scriitor foarte prolific...

pendulind între s.e. și realitate, în această ipostază se va afla cititorul tot timpul citind în rîndurile romanului Zidul și scriitoarea austrieacă Marien Haushofer. Este o carte despre Robinson Crusoe, cu două deosebiri esențiale...

Gheorghe I. Șerban

Cl. „Albius Tibullus și autorii Corpusului Tibullian“ este îngrijită, text stabilit, cuvînt înaintat, traducere în metru original și note de Vasile Sav. Editura „Univers“, București, 1988.

SPORTE

CORESPONDENȚĂ

Ion Tălaru (Timisoara) își închipuie că eu cunosc ce se întîmplă la birourile federației de fotbal și ca urmare mă rog să-l spun în mod sigur dacă Poli a promovat sau nu în divizia A...

Dumitru M. Ion

Scrisoarea a fost plăsmuită în cercinima Aripa neagră, zasă și Porumbelul scurmit și semnatul, lep roșu pe un banc de scrubumii albastre — „bagă de seamă, nene, îmi zice, să-mi răspund crud“ — aruncă vrăbii în groapa cu orz...

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA. Nicolae Don Frontolă, Redactor șef; Mihai Ungheanu, redactor șef adjuncți; A. I. Zăinescu, secretar responsabil de redacție.

REDACTIA

REDACTIA: București, Piața Școlilor nr. 1, tel. 17 22 80. ADMINISTRATIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96. Tiparul executat la COMBINATUL POLIGRAFIC CASA SCITRILOR.

LUCEAFĂRUL

LUCEAFĂRUL este o revistă de cultură și literatură, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă Română. Scopul revistei este de a promova creația artistică și științifică a scriitorilor români.

LUCEAFĂRUL

LUCEAFĂRUL este o revistă de cultură și literatură, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă Română. Scopul revistei este de a promova creația artistică și științifică a scriitorilor români.